

The Project Gutenberg eBook of Miten haluatte, by William Shakespeare

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Miten haluatte

Author: William Shakespeare
Translator: Paavo Emil Cajander

Release date: August 22, 2013 [EBook #43532]

Language: Finnish

Credits: Produced by Tapio Riikonen

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MITEN HALUATTE ***

MITEN HALUATTE

Kirj.

William Shakespeare

Paavo Cajanderin suomennos ilmestyi 1910.

Näytelmän henkilöt:

HERTTUA, maastaan karkoitettu.

FREDRIK, hänen veljensä ja hänen maansa anastaja.

AMIENS, | karkoitettun herttuan seuralaisia.

JAQUES, |

LE BEAU, hovimies Fredrikin palveluksessa.

CHARLES, painiskelija.

OLIVER, |

JAQUES, | Ritari Roland de Bois'n poikia.

ORLANDO, |

AADAM, | Oliverin palvelijoita.

DENNIS, |

SIERA, narri.

OLIVARIUS VÄÄRÄLÄINEN, pappi.

CORINNUS, | paimenia.

SILVIUS, |

WILLIAM, nuori talonpoika, Kaisaan rakastunut.

HYMEN.

ROSALINDA, karkoitettun herttuan tytär.

CELIA, Fredrikin tytär.

PHEBE, paimentyttö.

KAISA, talonpoikaistyttö.

Hovimiehiä, kantapoikia, metsästäjiä ja seuralaisia.

Tapahtumapaikkana: alussa Oliverin talon seutu, sittemmin osaksi anastaja-herttuan hovilinna, osaksi Ardennien metsä.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Oliverin puutarha.
(Orlando ja Aadam tulevat.)

ORLANDO. Mikäli muistan, Aadam, oli asia näin: hän määräsi testamentissaan minulle vain tuhannen vaivaista kruunua, ja, niinkuin sanoit, siunauksensa nimessä velvoitti veljeni kasvattamaan minua hyvin; ja siitä alkaa surkeuteni. Jaques-veljeäni hän pitää koulussa, ja huhu kertoo vallan ihmeitä hänen edistymisestään; mutta minua hän kasvattaa täällä kotona kuin moukkaa, tai, oikeammin puhuen, antaa minun elää täällä kotona ilman kasvatusta. Sillä sanotteko minun-sukuiselleni aatelismiehelle sopivaksi tämmöistä kasvatusta, joka ei vähääkään eroa härän ruokosta? Hänen hevosistaan pidetään parempaa huolta; paitsi että niitä hyvin ruokitaan, saavat ne myöskin koulutusta, ja sitä varten palkataan kalliita ratsunopettajia; mutta minua, omaa veljeänsä, hän ei muuta kuin pitää lihassa, josta hyvästä elukat tunkiolla ovat hänelle yhtä kiitolliset kuin minäkin. Paitsi tuota tyhjää, jota hän niin ylenmäärin minulle suo, näyttää hänen menettelynsä ottavan minulta pois senkin vähän, mitä luonto on minulle antanut; hän panee minut syömään palvelijainsa kanssa, epää minulta veljen paikan ja turmelee, mikäli hänen vallassaan on, kasvatuksellaan minun synnynnäisen jalouteni. Se se, Aadam, minua surettaa; ja isäni henki, jonka tunnen itsessäni asuvan, alkaa kapinoida tätä orjuutta vastaan. En aio kauemmin sitä kärsiä, vaikka en vielä tiedä, millä viisaalla keinolla siitä pääsisin.

AADAM. Tuossa tulee isäntäni, teidän veljenne.

ORLANDO. Mene syrjään, Aadam, niin saat kuulla, kuinka hän minulle tiuskii.

(Oliver tulee.)

OLIVER. Mitä, herraseni? Mitä te täällä toimitatte?

ORLANDO. En mitään; en ole oppinut mitään toimittamaan.

OLIVER. Mitä sitten täällä tyhjäilette?

ORLANDO. Niin, herraseni, autan teitä turmelemaan Jumalan tekoa, mitätöntä veli-raukkaanne, tyhjäntoimituksella.

OLIVER. Jatka paremmin, ja ole kerrassaan epatto.

ORLANDO. Pitääkö minun paimentaa sikojanne ja syödä rapaa niiden kanssa? Minkä tuhlaajapojan osan olen minä hävittänyt, että minun piti tällaiseen kurjuuteen joutua?

OLIVER. Tiedättekö, herraseni, missä olette?

ORLANDO. Oh, varsin hyvin; täällä teidän puutarhassanne.

OLIVER. Tunnetteko, kuka on edessänne?

ORLANDO. Paremmin kuin edessäni-olija tuntee, kuka minä olen. Tunnen teidät vanhimmaxi veljekseni, ja veriheimolaisuuden nimessä pitäisi teidänkin samoin tuntea minut. Kansakuntain hyvä tapa sallii teille etusijan siksi, että olette esikoinen, mutta sama perintätapa ei ota minulta vertani, vaikka olisi kaksikymmentä veljeä välillämme. Minussa on isääni yhtä paljon kuin teissä; vaikka, sen myönnän, te, aikaisempana, olette lähempänä hänelle tulevaa kunnioitusta.

OLIVER. Mitä, poika?

ORLANDO. Hiljaa, hiljaa, vanhin veli! Siihen olette liian nuori.

OLIVER. Käytkö minuun käsiksi, konna?

ORLANDO. En ole mikään konna; olen ritari Roland de Bois'n nuorin poika. Hän oli isäni, ja se on kolmin kerroin konna, joka sanoo, että sellaisen isän lapset ovat konnia. Jos et olisi veljeni, en hellittäisi kurkustasi tätä kättä, ennenkuin toisella olisin nyhtänyt kielen suustasi tuon sanan tähden. Olet itseäsi herjannut.

AADAM (tulee esiin). Hyvät herrat, rauhoittukaa! Isänne muiston tähden, sopikaa!

OLIVER. Päästä, sanon minä!

ORLANDO. En, ennenkuin hyväksi näen: teidän pitää kuulla minua. Isäni velvoitti testamentissaan teitä antamaan minulle hyvän kasvatuksen. Te olette pitänyt minua kuin talonpoikaa, pidättäen ja peitellen minulta kaikki ylhäissukuisen avut. Isäni henki elää valtavana minussa, ja minä en tätä kauemmin kärsi. Siis suokaa minulle sellaisia harjoituksia, jotka sopivat säädylle, tai antakaa pois se vaivainen perintöosa, jonka isä minulle testamentissaan sääsi; menen sillä onneani ostamaan.

OLIVER. Ja mitä aiot tehdä? Kerjätäkö, kun se on tuhlattu? Pois sisään, herraseni; en tahdo että kauemmin minua vaivaatte; saatte osaksi tahtonne täytetyksi. Pyydän, menkää.

ORLANDO. En tahdo teitä vaivata enempää kuin mitä oma etuni vaatii.

OLIVER. Pois samaa tietä tekin, vanha koira!

AADAM. "Vanha koira", sekö palkkani? Niin oikein: olen hampaani menettänyt teidän palveluksessanne. — Jumala siunatkoon vanhaa herraani! Hän ei olisi koskaan tuommoista sanaa sanonut.

(Orlando ja Aadam menevät.)

OLIVER. Niinkö on laita? Aiotko viedä minusta voiton? Uhkamielisyytesi aion parantaa, enkä kuitenkaan koskaan antaa tuota tuhatta kruunua. Hoilaa, Dennis!

(Dennis tulee.)

DENNIS. Kutsutteko, armo?

OLIVER. Eikö Charles, herttuan painiskelija, ole pyrkinyt puheilleni?

DENNIS. Jos suvaitsette, on hän täällä ulkona ja pyytää kiihkeästi päästä pateleille.

OLIVER. Käske hänet sisään. (Dennis menee.) — Oiva keino: huomenna on kilpapainit.

(Charles tulee.)

CHARLES. Hyvää huomenta, teidän armonne!

OLIVER. Hyvä monsieur Charles, mitä uusinta uutta kuuluu uuteen hoviin?

CHARLES. Ei muuta uutta, kuin ne vanhat uutiset, että vanhan herttuan on karkoittanut hänen veljensä, se uusi herttua; ja kolme tai neljä uskollista ylimystä on mennyt hänen kanssaan vapaaehtoiseen maanpakoon; näiden maista ja tuloista uusi herttua rikastuu, senvuoksi hän antaa heille täyden vallan jaloitella.

OLIVER. Voitteko sanoa, onko Rosalinda, herttuan tytär, karkoitettu yhdessä isänsä kanssa?

CHARLES. Oh, ei; sillä herttuan tytär, hänen serkkunsa, rakastaa niin häntä, — he ovat kehdestä asti yhdessä kasvaneet, — että olisi seurannut häntä maanpakoon tai kuollut, jos olisi hänestä jäänyt. Hän on hovissa, ja setä ei rakasta häntä vähemmän kuin omaakaan tytärtään. Milloinkaan ei ole kaksi naista niin pitänyt toisistaan kuin he.

OLIVER. Missä aikoo vanha herttua oleskella?

CHARLES. Sanovat, että hän jo on Ardennien metsässä^[1] ja monta iloista velikultaa hänen kanssaan, ja siellä he elostelevat kuin vanha Robin Hood^[2] Englannissa. Hoetaan paljon nuoria aatelismiehiä joka päivä virtaavan hänen luokseen ja viettävän siellä huoletonta elämää, niinkuin ennen kultaisena aikakautena.

OLIVER. Sanokaa, painiskeletteko huomenna uuden herttuan nähden?

CHARLES. Tietystikin; ja tulin puhumaan teille eräästä asiasta. Minulle on salaviihkä ilmoitettu, että nuorin veljenne, Orlando, aikoo valepuvussa käydä ottelemaan kanssani. Huomenna, herra, minä painiskelen maineeni puolesta, ja joka silloin pääsee käsistäni ruhjomattomin jäsenen, kiittäköön onneaan. Veljenne on nuori ja hento; ja teidän tähtenne minun olisi sääli niin pahoin häntä pidellä, kuin minun kunniani tähden täytyy, jos hän saapuu. Sen vuoksi tulin ystävänä teille tätä ilmoittamaan, jotta joko ehkäisette hänen hankkeensa tai kestätte tyynenä sen häpeän, mihin hän joutuu, koska tämä tapahtuu hänen omasta halustaan ja kokonaan vastoin minun tahtoani.

OLIVER. Charles, kiitän sinua ystävydestäsi, ja saat nähdä, että sen vielä mitä suopeimmin palkitsen. Olen itse saanut vihjauksen veljeni hankkeesta ja olen salaa koettanut saada häntä luopumaan siitä; mutta hän on järkähtämätön. Tiedäppä, Charles, hän on itsepäisin nuori mies koko Ranskassa, täynnä kunnianhimoa, kaikkien kykyjen kateellinen kaunailija, kavala ja ilkeä juonittelija minua, omaa veljeänsä, vastaan. Siis tee miten haluat; minulle on yhtä mieluista, taitatko häneltä niskan vai sormen; mutta sinun on paras varoa; sillä jos hänelle vain pienenkin häpeän tuotat, tai jos hän ei saa sinusta suurimaineista voittoa, niin hän väijyy sinua myrkyllä, kietoo sinut jollakin viekkaalla juonella, eikä hellitä ennenkuin on toista tai toista salatietä saanut sinut hengiltä; sillä vakuutan, sanonpa sen melkein kyyneleet silmissä, ettei ole maan päällä toista ihmistä niin nuorta ja niin halpamielistä. Puhun nyt vain hänestä niinkuin veli; mutta jos rupeaisin sinulle paloitellen kuvaamaan, millainen hän on, niin saisin minä punastua ja itkeä, ja sinä kalveta ja hämmästyä.

CHARLES. Oikein olen sydämmestäni iloinen, että tänne tulin. Jos hän huomenna saapuu, niin kyllä hän minulta tarpeensa saa. Jos hän siitä pitäen pystyy omin neuvoin liikkumaan, niin minä en ikinä enää tahdo palkinnosta kilpailla. Ja nyt Jumalan haltuun, teidän armonne!

(Menee.)

OLIVER. Hyvästi, hyvä Charles! — Nyt tuota tuulihattua usuttamaan! Toivon että vihdoinkin pääsen hänestä; sillä sydämmeni ei mitään vihaa niinkuin häntä, en tiedä miksi. Kuitenkin on hän hyvänsävyinen; koulunkäymätön, mutta sittenkin tiedokas; jalo harrastuksiltaan; kaikkien kansanluokkain rakastama, jopa jumaloima, ja niin kaikkien sydämiin syöpynyt, erittäinkin talonväkeni, joka paraiten hänet tuntee, että minä olen kokonaan polkuarvossa. Mutta näin ei tule kauan olemaan; tuo painiskelija saattaa kaikki selväksi. Nyt ei muuta, kuin usuttelen poikaa sinne, ja toimeen ryhdyn heti.

(Menee.)

Toinen kohtaus.

Aukea ala herttuan lumilinnan edustalla.

(Rosalinda ja Celia tulevat.)

CELIA. Rosalinda, pyydän, rakas serkku, ole iloinen.

ROSALINDA. Rakas Celia, osoitan enemmän iloisuutta kuin voinkaan, ja kuitenkin tahdot että olisin iloisempi. Jos et voi opettaa minua mielestäni unohtamaan maanpakolaista isää, niin et voi pyytää, että mikään tavaton iloisuus mieleeni johtuisi.

CELIA. Tuosta näen, ettet sinä rakasta minua yhtä suuresti kuin minä rakastan sinua. Jos minun setäni, sinun karkoitettu isäsi, olisi karkoittanut sinun setäsi, herttuan, minun isäni, ja sinä olisit yhä jäänyt minun luokseni, niin olisin minä voinut opettaa rakkauttani pitämään sinun isääsi minun isänäni. Niin voisit sinäkin tehdä, jos sinun rakkautesi minuun todellakin olisi niin vilpitöntä laatua kuin minun on sinuun.

ROSALINDA. No niin, tahdon siis unhottaa oman kohtaloni iloitakseni sinun kohtalostasi.

CELIA. Tiedät, että isälläni ei ole muuta lasta kuin minä, eikä useamman toivoakaan; ja, toden totta, kun hän kuolee, olet sinä hänet perivä; sillä mitä hän on ottanut isältäsi väkivallalla, sen annan minä sinulle takaisin rakkaudesta; kunniani kautta, sen teen, ja tulkoon minusta epäluoma, jos sen valan rikon. Siis rakas Rosa, armas Rosa, ole iloinen.

ROSALINDA. Tästä puolin, serkku, tahdon olla iloinen, ja mieltä jotakin pilaa. Annas olla, mitä pidät rakastumisesta?

CELIA. Olkoon menneeksi, jos teet sitä vain pilan vuoksi. Mutta älä rakasta ketään miestä toden perästä, äläkä piloillasikaan enempää kuin että kainolla punastumisella pääset kunniallisesti asiasta.

ROSALINDA. No, mitä pilaa sitten keksittäisiin?

CELIA. Istukaamme ja naurakaamme tuo toimellinen talonemäntä Onnetar pois pyörältään, niin että hänen antimensa tulisivat tästä puolin tasan jaetuiksi.

ROSALINDA. Oi, jospa voisimmekin! Hän todellakin sijoittelee hyvyksiään taitamattoman huonosti, ja enimmin tuo sokea antivaimo hairahtuu lahjojensa jakamisessa naisille.

CELIA. Niin kyllä: ne, jotka hän kauniiksi tekee, ne hän harvoin tekee siveiksi, ja jotka hän siveiksi tekee, ne hän tekee perin rumiksi.

ROSALINDA. Ei, nyt sinä poikkeat onnettaren tehtävistä luonnottaren tehtäviin; onnetar hallitsee maallisia lahjoja eikä luonnon muodostumia.

CELIA. Eikö? Kun luonnotar on tehnyt kauniin luoman, eikö onnetar voi antaa sen tuleen syttyä? — Vaikka luonnotar onkin antanut meille älyä pilkata onnetarta, niin eikös nyt onnetar läheta tänne tuota narria katkaisemaan puheeltamme pään?

(Siera tulee.)

ROSALINDA. Niin, todellakin, siinä onni vie luonnosta voiton, kun onni antaa tyhmän luonnonluoman katkaista luonnon älyltä pään.

CELIA. Kuka tietää, ehkä se ei olekaan onnen työtä, vaan luonnon, joka katsoo meidän luonnon älyämme liian tylsäksi arvostelemaan moisia jumalattaria, ja sen vuoksi on lähettänyt meille teroittimeksi tuon epäluoman, sillä tyhmän tylsyys on aina älyn teroitin. — No, äly, mihin matka?

SIERA. Neiti, teidän pitää tulla isänne luo.

CELIA. Onko teidät pantu sanansaattajaksi?

SIERA. Ei, kautta kunniani! Minua vain käskettiin teitä noutamaan.

ROSALINDA. Mistä, narri, olet tuon valan oppinut?

SIERA. Eräältä ritarilta, joka vannoi kautta kunniansa, että pannukakku oli hyvää, ja vannoi kautta kunniansa, että sinappi oli kelvotonta. Nyt väitän minä, että pannukakku oli kelvotonta ja sinappi hyvää, eikä kuitenkaan ritari vannonut väärin.

CELIA. Miten sen todistatte suurella tietomäärällänne?

ROSALINDA. Kas niin, riisukaa vain pois kuonokoppa älyltänne.

SIERA. Asettukaa nyt tähän molemmat; pyyhkäiskää leukaanne ja vannokaa partanne kautta, että minä olen konna.

CELIA. Partamme kautta, jos meillä sitä olisi, olet konna.

SIERA. Konnuuteni kautta, jos mulla sitä olisi, olisin se. Mutta jos te vannotte sen kautta, jota ei ole, niin ette vanno väärin, enempää kuin tuo ritarikaan, joka vannoi kunniansa kautta, kun hänellä ei sitä ollut; tai jos olikin, niin oli hän sen jo vannonut pois, ennenkuin näkikään nuo pannukakut tai tuon sinapin.

CELIA. Sano meille, ketä tarkoitat?

SIERA. Erästä, jota vanha Fredrik, teidän isänne, suosi.

CELIA. Isäni suosio on kylläksi antamaan hänelle kyllin kunniaa. Mutta olkaa nyt hänestä vaiti; saatte ennen pitkää vielä ruoskaa tuosta suulaudestanne.

SIERA. Sitä surkeampaa, että narrit eivät enää saa puhua viisaasti siitä, mitä viisaat tekevät narrimaista.

CELIA. Totisesti, oikeassa olet; sillä sitten kuin se vähä äly, mikä narreilla on, on saatu vaikenemaan, tulee se vähä narrimaisuus, mikä viisaissa on, räikeämmin näkyviin. Tuossahan tulee monsieur le Beau.

(Le Beau tulee.)

ROSALINDA. Suu täynnä uutisia.

CELIA. Joilla meitä syöttää niinkuin kyyhkynen poikasiaan.

ROSALINDA. Silloin meistä tulee hyviä uutis-syöttiläitä.

CELIA. Hyvä vain, paremmin käymme kaupaksi. Bon jour, Monsieur le Beau! Mitä uutia?

LE BEAU. Ihana prinsessa, teiltä on mennyt hukkaan oiva lysti.

CELIA. Lysti? Minkä karvainen?

LE BEAU. Minkäkö karvainen? Kuinka siihen vastaisin?

ROSALINDA. Niinkuin äly ja onni suvaitsee.

SIERA. Tai niinkuin sallimus määrää.

CELIA. Oikein! Niinkuin kauhalla mätetty!

SIERA. Niin, minun pitää noudattaa ajuani.

ROSALINDA. Muuten menetät vanhan hajusi.

LE BEAU. Panette minut ymmälle, hyvät neidet. Aioin kertoa teille uhkapainista, joka on jäänyt teiltä näkemättä.

ROSALINDA. Kertokaa kuitenkin, kuinka siinä kävi.

LE BEAU. Kerron teille alun, ja jos suvaitsette, hyvät armot, niin voitte itse nähdä lopun; sillä paras osa on vielä jäljellä, ja he tulevat juuri tähän paikkaan sitä jatkamaan.

CELIA. No, entä alku, joka jo on kuollut ja haudattu?

LE BEAU. Oli eräs vanhus ja hänen kolme poikaansa, —

CELIA. Tunnen vanhan sadun, joka alkaa samoin.

LE BEAU. Kolme sievää nuorta miestä, erinomainen vartalo ja ryhti itsekullakin, —

ROSALINDA. Ja lappu kaulassa: "Joka täten itsekullekin tiedoksi annetaan."

LE BEAU. Vanhin näistä kolmesta meni otteluun Charlesin, herttuan painiskelijan, kanssa. Charles paiskasi hänet heti paikalla maahan ja taittoi häneltä kolme kylkiluuta, niin ettei ole suuria toiveita hänen henkiin jäämisestään; samoin hän piteli toista, ja samoin kolmatta. Siellä he nyt viruvat, ja vanhus-parka, heidän isänsä, vaikeroi niin surkeasti, että kaikki katsojatkin auttavat häntä kyynelillään.

ROSALINDA. Ah!

SIERA. Mutta mikä se lysti on, joka armoilta on hukkaan mennyt, monsieur?

LE BEAU. Se tietenkkin, josta kerron.

SIERA. Oppia ikä kaikki. Ensi kerran eläissäni kuulen, että kylkiluiden katko on lystiä naisille.

CELIA. Niin minäkin, sen vakuutan.

ROSALINDA. Mutta onko täällä ketään muuta, jota huvittaa tällainen katkonainen luu-musiikki? Onko ketään toista, joka on kylkiluiden katkoon ihastunut? — Katsommekohan, serkku, tuota painiskelua?

LE BEAU. Teidän täytyy, jos tähän jäätte, sillä tämä on painiskelupaikaksi määrätty; ja he käyvät heti kohta toimeen.

CELIA. Tuossa he jo todellakin tulevat. Jäädään nyt katsomaan.

(Torventoituksia. Herttua Fredrik, hoviherroja, Orlando, Charles ja seuralaisia tulee.)

HERTTUA FREDRIK. Olkoon menneeksi! Koska tuo nuori mies ei tahdo neuvoa kuulla, niin maksakoon itse tyhmänrohkeutensa.

ROSALINDA. Tuoko se mies?

LE BEAU: Hän se on, neiti.

CELIA. Ah, hän on liian nuori! Kuitenkin on katse hänellä voitonvarma.

HERTTUA FREDRIK. Mitä? Tytär ja serkku! Oletteko hiipineet tänne painia katsomaan?

ROSALINDA. Olemme, prinssi, jos suvaitsette sallia.

HERTTUA FREDRIK. Vähän teillä on siitä huvia, sen voin sanoa: painijat ovat liian erivoimaiset. Säälien tuon haastajan nuoruutta, olisin mielelläni häntä siitä estellyt, mutta hän ei tahdo neuvoa kuulla. Puhutelkaa te häntä, tytöt; koettakaa, saatteko häntä taipumaan.

CELIA. Kutsukaa hänet tänne, hyvä monsieur le Beau.

HERTTUA FREDRIK. Tehkää se; minä poistun.

(Herttua vetäytyy syrjään.)

LE BEAU. Herra haastaja, prinsessat tahtovat teitä puhutella.

ORLANDO. Odotan heidän käskyään suurimmalla kunnioituksella.

ROSALINDA. Nuori mies, tekö olette vaatinut Charles-painijan otteluun?

ORLANDO. En, kaunis prinsessa; hän on itse yleinen haastaja; tulen vain, niinkuin muutkin, koettelemaan nuoruuteni voimia hänen kanssaan.

CELIA. Nuori mies, intonne on liian rohkea ikäänne nähden. Olette nähnyt hirveitä näytteitä sen miehen voimasta; jos voisitte omin silmin nähdä itseänne tai tasapuolisesti itseänne arvostella, niin onnistumisen pelko neuvoisi teitä tasavoimaisempaan yritykseen. Pyydämme, itsenne tähden, teitä ajattelemaan omaa turvallisuuttanne ja luopumaan tästä koetuksesta.

ROSALINDA. Tehkää se, nuori mies; maineenne ei siitä tule kärsimään. Me teemme omassa nimessämme pyynnön herttualle, että paini peruutetaan.

ORLANDO. Rukoilen, älkää minua ankarasti tuomiten rangaisko; myönnän että olen suuresti

rikollinen, kun niin kauniilta ja jaloilta naisilta mitään epään. Suokaa vain kauniit silmänne ja suopeat toivomuksenne seuraksi minulle tähän koetukseeni. Jos siinä joudun tappiolle, niin tulee vain häpeä sille, joka ei milloinkaan ole arvossa ollut; jos kaadun, niin kuolee vain se, joka ei mitään muuta toivo. En tuota surua ystäväilleni, sillä minulla ei ole ketään, joka minua itkisi; enkä maailmalle vahinkoa, sillä minulla ei ole mitään maailmassa; anastan vain siinä paikan, joka voi tulla paremmin täytetyksi, kun minä sen jätän.

ROSALINDA. Soisin että se voiman rahtunen, mikä minussa on, tulisi teille osaksi.

CELIA. Samoin minun, pieneksi täytteeksi.

ROSALINDA. Hyvästi jääkää! Suokoon taivas, että olisin teistä erehtynyt!

CELIA. Sydämmenne toivomus teitä auttakoon!

CHARLES. No, missä on se nuori sankari, joka on niin halukas lepäämään maa-emonsa povella?

ORLANDO. Tässä, herraseni, mutta hänellä on häveliäämpi aikomus mielessä.

HERTTUA FREDRIK. Teidän tulee tehdä vain yksi koetus.

CHARLES. Takaan, että teidän armonne ei saa häntä toiseen pakoitetuksi, kun olette niin kaikin voimin koettanut häntä ensimmäisestäkin estellä.

ORLANDO. Aiotte minua jäljestäpäin pilkata; siis ei teidän olisi pitänyt sitä ennakolta tehdä. Mut toimeen!

ROSALINDA. Nyt Herkules sua auttakoon, nuori mies!

CELIA. Soisin olevani näkymätön, että voisin tuon koljon jalan lyödä kamppiin.

(Charles ja Orlando painivat.)

ROSALINDA. Oi, reima nuorukainen!

CELIA. Jos olisi minulla ukonnuoli silmässäni, kyllä tietäisin, kuka maahan suistuisi.

(Charles sortuu maahan. Ihastushuutoja.)

HERTTUA FREDRIK. Jo riittää, jo riittää!

ORLANDO. Ei, teidän armonne, en ole vielä päässyt oikein vauhtiin.

HERTTUA FREDRIK. Kuinka on laitasi, Charles?

LE BEAU. Hän ei voi puhua, prinssi hyvä.

HERTTUA FREDRIK. Kantakaa hänet pois.

(Charles kannetaan pois.)

Mikä on nimesi, nuori mies?

ORLANDO. Orlando, teidän armonne, ritari Roland de Bois'n nuorin poika.

HERTTUA FREDRIK.

Oi, että oisit jonkun toisen poika!

Isääsi kunnioitti maailma,

Mut mulle aina vihamies hän oli.

Tuo tekos enemmän mua miellyttäisi,

Jos toista sukuperää olisit.

Hyvästi! Reipas olet nuorukainen.

Jos maininnut vain oisit toisen isän!

(Herttua Fredrik seurueineen ja le Beau menevät.)

CELIA.

Minä noinko oisin isänäni tehnyt?

ORLANDO.

Ylpeilen, Rolandin ett' olen poika,

Niin, nuorin poika; — nimeä en vaihtais,

Vaikk' ottais Fredrik minut lapsekseen.

ROSALINDA.

Ol' isälle kuin henki Roland rakas,

Ja koko maailma ol' isän mieltä.

Jos oisin ennen tiennyt, ken hän on,

Niin kyynelt' oisin pyynnön höysteeks pannut,

Noin ett'ei oisi vaaraan syössyt.

CELIA.

Serkku,

Nyt kiitämme ja rohkaisemme häntä:

Isäni raaka, tyly kohtelu

Mua sydännyttää. — (Orlandolle.) Kiitost' ansaitsette;

Jos lemmess' ootte yhtä uskottava,

Kuin uskomaton oli tekonne,

Niin tyttösenne kelpaa.

ROSALINDA.

Nuori mies,

(Antaa hänelle vitjat kaulastaan.)

Tuo onnen hylkäämättä ottakaa;
Enemmän antais hän, jos hällä oisi. —
Tule, serkku!

CELIA.

Hyväst', ylvä ylimys!

ORLANDO.

Miks en voi kiittää? Paremp' osani
On maahan lyöty; pystyssä on enää
Vain pilkkataulu, pölkky eloton.

ROSALINDA.

Hän kutsuu. Ylpeys laski onnen kanssa;
Kysynpä, mitä tahtoo. — Kutsuitteko?
Te hyvin painitte, ja muitakin
Te voititte kuin vihamiehiänne.

CELIA.

Tuletko, serkku?

ROSALINDA.

Tulen. — Hyvästi!

(Rosalinda ja Celia menevät.)

ORLANDO.

Mik' into kieltäni nyt kahlehtii?
En puhua ma voi, ja hän kun pyysi!
Orlando-parka, olet kukistettu!
Niin, Charles tai joku heikompi sun voitti.

(Le Beau palajaa.)

LE BEAU.

Teit' ystävänä neuvon, hyvä herra:
Tää paikka jättäkää. Vaikk' ylistystä
Ja suosiot', ystävyyttä ansaitsette,
Niin on nyt sillä päällä herttua,
Ett' tekonne hän kaikki pahaks kääntää.
Häll' oikkuns' on. Mik' on hän, teidän nähdä
On sopivampi kuin mun kertoa.

ORLANDO.

Suur' kiitos, herra! Pyydän, sanokaa:
Ken herttuan tytär noista kahdest' oli,
Jotk' ottelua tässä katselivat?

LE BEAU.

Ei kumpikaan, jos luontoon katsotaan;
Mut hoikempi on hänen tyttärensä,
Ja karkoitettun herttuan on toinen,
Jot' anastaja-setä täällä pitää
Seuraksi tyttärellään: näiden rakkaus
On hellempi kuin koskaan sisarusten.
Mut herttua, tietäkää, on hiljan saanut
Ihanaan veljentyttäreensä inhon,
Ja muut' ei syytä siihen lie kuin se,
Ett' avuistansa häntä kansa kiittää
Ja hyvän isän tähden häntä sääli!
Ja, kautta henkeni, hän salavihans'
Äkisti häneen purkaa. — Hyvästi!
Maailmass' ehommassa toivon teiltä
Vastedes lisää rakkautta ja seuraa.

ORLANDO.

Hyvästi! Suurest' olen kiitollinen.

(Le Beau menee.)

Nyt joudun peijakkaasta itse peikkoon:
Tylystä herttuasta tylyyn veikkoon. —
Mut taivaallinen Rosalinda!

(Menee.)

Kolmas kohta.

Huone hovilinnassa.
(Celia ja Rosalinda tulevat.)

CELIA. No, serkku! No, Rosalinda! — Cupido armahtakoon! — Ei sanaakaan?

ROSALINDA. Ei edes koiralle viskattavaa.

CELIA. Sinun sanasi ovat liian kalliit koirille viskattaviksi, mutta paiskaa edes jokunen minulle.
Kas niin, halvaa minut järkisyillä.

ROSALINDA. Silloin olisi kahden serkun loppu, jos toinen halvaantuisi järkisyistä, ja toinen hullaantuisi ilman järkisyitä.

CELIA. Mut tuoko kaikki sinun isäsi tähden?

ROSALINDA. Ei, osaksi myöskin lapseni isän tähden. Oi, kuinka on ohdakkeita täynnä tämä arkimaailma!

CELIA. Ne on vain takkiaisia, serkku, joita on viskattu sinuun pyhänvietoksi; jos emme kulje raivatulla tiellä, niin omat hameemme niitä kokoavat.

ROSALINDA. Hameestani ne voisın ravistaa pois; mutta nämä takkiaiset istuvat kiinni rinnassa.

CELIA. Yskäise ne pois.

ROSALINDA. Yskisin, jos yskällä saisın ystävän tänne.

CELIA. No, mitä! Lyö painia halujesi kanssa.

ROSALINDA. Oi, ne pitävät paremman painijan puolta kuin mitä minä olen.

CELIA. Taivas sinua auttakoon! Kyllä vielä kerran hänen kanssaan rynnistelet, vaikka siinä allekin joutuisit. — Mutta pannaanpa nyt nämä pilapuheet viralta ja puhutaan vakavasti. Onko mahdollista, että sinä noin äkkipikaa olisit niin kiihkeästi kiintynyt vanhan ritari Rolandin nuorimpaan poikaan?

ROSALINDA. Herttua, isäni, rakasti sydämmestään hänen isäänsä.

CELIA. Johtuuko siitä, että sinun pitää sydämmestäsi rakastaa hänen poikaansa? Niin ollen pitäisi minun häntä vihata, sillä minun isäni vihasi sydämmestään hänen isäänsä; ja kuitenkin minä en vihaa Orlando.

ROSALINDA. Älä vihaakaan häntä! Minun tähteni, älä!

CELIA. Miksi häntä vihaisın? Eikö hän ansaitse parempaakin?

ROSALINDA. Sen tähden anna minun häntä rakastaa; ja rakasta sinäkin häntä, kun minäkin rakastan. — Kas, tuossa tulee herttua.

CELIA. Silmät vihaa suitsevina.

(Herttua Fredrik hoviherroineen tulee.)

HERTTUA FREDRIK.
Tulisin kiirein, neiti, valmistukaa hovista lähtöön.

ROSALINDA.
Minäkö?

FREDRIK.
Niin, te.

Jos kymmenessä päivässä et täältä
Jo kahtakymment' ole peninkulmaa,
Niin vie sun surma.

ROSALINDA.
Setä, rukoilin,
Mun suokaa tietää, mik' on rikokseni.
Jos omaa itseäni ymmärrän,
Jos omat toivomukseni ma tunnen,
Jos unt' en näe, enkä järjilt' ole —
Jot' en ma luulisi — niin teit' en koskaan,
En ajatuksin syntymättöminkään,
Ma loukannut.

HERTTUA FREDRIK.
Tuo petturein on tapaa;
Jos sanat voisi heitä puhdistaa,

Niin puhtait' oisivat kuin itse armo.
Se riittää, ett' en minä sinuun luota.

ROSALINDA.

Mua petturiks ei epäilyne tee.
Sanokaa, mistä johtuu moinen luulo.

HERTTUA FREDRIK.

Isäsi tytär olet, siinä kyllin.

ROSALINDA.

Se olin, kun te veitte hänen maansa,
Se olin, kun te hänet karkoititte.
Ei, prinssi, petosta ei peritä;
Tai suvussa jos onkin, mitä koskee
Se minuun? Isäni ei pettur' ollut.
Siis suurest' erehdytte, köyhyyttäni
Jos, prinssi, pettuudeksi luulette.

CELIA.

Mua kuulkaa, armollinen valtias!

HERTTUA FREDRIK.

Niin, Celia, sun tähtes sai hän jäädä;
Isänsä kanssa muuten harhailisi.

CELIA.

En minä silloin pyynnyt häntä jäämään;
Tahtonne vaati sen, ja tuntonne.
Hänt' arvomaan min' olin silloin nuori,
Nyt hänet tunnen: petturi jos hän on,
Niin minä myös; me yhdess' aina maattiin,
Kisailtiin, syötiin, yhdess' opiskeltiin;
Jos missä käytiin, rinnan aina käytiin
Ja yhtenä kuin Junon joutsenpari.

HERTTUA FREDRIK.

Hän liian suka sulle on; tuo lempeys,
Tuo hiljaisuus, tuo kärsivällisyys
Hiveltää kansaa, ja se häntä säälii.
Sa hupsu! Nimesi hän sulta ryöstää;
Sa kirkkaammalta näytät, puhtaammalta,
Kun hän on poissa. Suutas älä avaa;
Luja on tuomio ja järkkymätön:
Hän karkoitettu on.

CELIA.

Siis julistakaa

Minulle, isä, sama tuomio;
En hänest' erillään ma elää voi.

HERTTUA FREDRIK.

Sin' olet hupsu. — Serkku, kavahda:
Jos aikaillet, niin, kautta kunniani
Ja valtasanani, sun surma perii.

(Herttua Fredrik hoviherroineen menee.)

CELIA.

Oi, Rosalinda-parka, mihin menet?
Isiä vaihdetaanko? Ota minun.
Oi, armas, suret enemmän kuin minä.

ROSALINDA.

Mull' enemmän on syytä.

CELIA.

Eikä, serkku.

Iloitse! Etkö tiedä, että herttua
Mun, tyttärens', on karkoittanut?

ROSALINDA.

Ei.

CELIA.

Vai ei? Vai ei? Siis Rosalindalta
Se rakkaus puuttuu, joka sanois sulle,
Ett' yhtä sinä olemme ja minä.
Eroko? Ero meille, armas? Ei!
Hakekoon isä toisen perillisen.
Siis, tuumailkaamme, miten paeta
Ja mihin mennä, mitä ottaa mukaan.
Äl' yksin kohtaloas kantaa pyydä
Ja huolistas mua osattomaks tehdä.
Tuon taivaan kautta, murheistamme valjun,
Sano mitä sanot, minä mukaan käyn!

ROSALINDA.
Mut mihin sitten mennään?

CELIA.
Setäni luokse, Ardennien metsään.

ROSALINDA.
Ah, kuinka vaarallista meille on,
Naisille meille, matkustaa niin kauas!
Voroille kauneus mielemp' on kuin kulta.

CELIA.
Pukeun itse köyhään, halpaan pukuun
Ja umbralla ma keltaan kasvoni.
Tee sinä samoin, niin ei rosvoili' ole
Halua meihin.

ROSALINDA.
Eikö paremp' oisi,
Kun tavallista suuremp' olen minä,
Ett' ihan pukeutuisin mieheksi?
Sorea lyhyt miekka lanteilla,
Kädessä metsäkeihäs; sydämmessä
Vaikk' oiskin hiukan naisen pelkoa,
Ois ulkomuoto sotainen ja karski,
Niinkuin ne monet muutkin akkamiehet
Näöllään uhka-uljuutt' osoittavat.

CELIA.
Ja mikä nimesi, kun olet mies?

ROSALINDA.
Ei huonompi kuin Jupiterin paashin:
Sanoa saat mua Ganymedeeksi.
Mut mitä nimeä sä itse käytät?

CELIA.
Jotakin joka sopii tilaani:
Ei enää Celian, vaan Alienan.

ROSALINDA.
Mut mitä, jospa mukaan vieteltäisi
Isämme hovista tuo narrinparta?
Hän eikö ratoks oisi matkalla?

CELIA.
Avaraan maailmaan hän mua seuraa;
Kyll' yksin häntä kosin. Pois nyt vain
Korumme kokoamaan ja kalleutemme,
Ja parast' aikaa miettimään ja tietä,
Kuink' etsijöiltä turvaan pääsemme.
Siis käykäämme nyt ilman arvelutta
Ei maanpakoon, vaan kohti vapautta.

(Menevät.)

TOINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Ardennien metsä.

(Karkoitettu herttua, Amiens ja muita ylimyksiä metsästyspuvussa.)

HERTTUA.

Maanpako-kumppanit ja ystävät,
Tää elämä, kun siihen tottuu, haus Kemp'
On loiston kiiltoa. Nää metsät eikö
Vapaammat vaarasta kuin viekas hovi?
Tääll' Aatamin vain rangaistuksen tuntee,
Vuos'aikain vaihteet: talven jäiset kourat
Ja myrskyn vonkunan ja ulvonnan,
Mut kun se puree, että vihloo vilu
Ja karmii pintaa, hymyilen ja sanon:
Ei immarrusta tuo; nuo neuvosherrat
Suun sisään mulle sanovat, mik' olen.
Suloinen vastoinkäymisen on hyöty:
Kuin häijy, myrkyllinen rupikonna^[3]
Se kalliin kiven päässään tallettaa.
Näin meille, mailman melust' erillään,
Puut puhelee ja lähteet kirjans avaa,
Kivetkin saarnaa; hyvää tääll' on kaikki.

AMIENS.

Pois tät' en vaihtais. Onnellinen te,
Kun onnen kommellukset voitte kääntää
Noin lempeäksi sulokieleksi.

HERTTUA.

Pois tulkaa, mennään riistaa kaatamaan;
Vaikk' onkin sääli, että kailot raukat,
Tään eräkylän kotoasukkaat,
Omalla maallaan väkänuolistamme
Häpänsä veriin saavat.

1 YLIMYS.

Toden totta,
Se synkän Jaques'nkin käy sydämmelle.
Hän vannoo, että pahemp' olette
Kuin veljenne, jok' ajoi teidät maasta.
Amiens ja minä tänään hänen taakseen
Hiivimme, kun hän lojui tammen alla,
Jok' ikäjuuriansa kurkoittaa
Purosta, joka metsän kautta soljuu.
Nyt siihen peloteltu hirvi-parka,
Ajajan nuolen haavoittamana,
Tul' läähöttämään; ja tuo eläin-parka
Niin syvään toden totta huokailikin,
Ett' ihan katketakseen pingoittui
Sen nahkaturkki; suuret kyynelhermeet
Sen viatonta turpaa pitkin ajoi
Toistansa takaa; näin tuo karva-narri,
Jot' yhtenänsä tarkkas synkkä Jaques,
Ripeän puron seisoi reunall' aivan,
Lisäten sitä kyynelin.

HERTTUA.

Ja Jaques
Tuost' eikö näytelmästä saarnaa tehnyt?

1 YLIMYS.

Tuhansin vertauksin. Ensin siitä,
Ett' eläin täysinäiseen virtaan itki:
"Teet, eläin-parka, testamenttis", sanoi,
"Kuin mailman lapset: sille lisää annat,
Joll' on jo kyllin". Sitten, kun se jäänyt
Ol' yksin silkkisistä ystävistään:
"Niin oikein", sanoi hän, "noin seuraparven
Hajoittaa kurjuus!" Lauma huoleton
Juoks ohi kylläisenä, mut ei kukaan
Silmännyt kumppaniin: "Niin", sanoi Jaques,
"Pois juoskaa porvarit, te ihramahat!
Niin' tapa vaatii; miksi katsoisitte
Te tuohon köyhään häverikkö-raukkaan?"
Näin parjaten hän penkoi ytimiltään
Maat, kaupungit ja hovit, jopa kaiken

Tään elämänkin; vannoni että ollaan
Voroja, tyranneja, pahempaakin,
Kun säikytämme elukat, ja lisäksi
Ne oman kodin helmaan tapamme.

HERTTUA.
Hän sinne jäikö noihin mietteisiinsä?

2 YLIMYS.
Jäi, itkemään ja tutkistelemaan
Tuot' oihkivata raukkaa.

HERTTUA.
Näytä paikka;
Hän tuossa mielentilass' otollisin
On seuramies: hän älykäs on silloin.

2 YLIMYS.
Ma heti teidät saatan hänen luokseen.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Huone hovilinnassa.
(Herttua Fredrik tulee hoviherroineen ja seuralaisineen.)

HERTTUA FREDRIK.
Niin onko, ettei kukaan heitä nähnyt?
Se mahdotont' on: konnat täällä hoviss'
On juoness' olleet heitä auttamassa.

1 HOVIHERRA.
En tiedä ketään, jok' ois häntä nähnyt;
Kamarineitsyensä vuoteelle
Saattoivat hänet, mutta huomenissa
On vuode tyhjä, poissa haltija.

2 HOVIHERRA.
Tuo narri-ryötys, jolle teillä usein
On tapa nauraa, hän on myöskin poissa.
Prinsessan sisäneitsyt, Hesperia,
On tunnustanut salaa kuunnelleensa,
Kuink' ylisteli neiti serkkuineen
Tuon paininlyöjän suloa ja voimaa,
Jok' äsken voitti vankan Charlesin;
Ja luulee että, missä lienevätkin,
Tuo nuori mies on heidän seurassaan.

HERTTUA FREDRIK.
Sana veljelle! Se teiska tuokaa tänne;
Jos hän on poissa, tuokaa tänne veli,
Hän selvän hänest' ottaa saa. Mut joutuin!
Ja urkintaanne älkää hellittäkö,
Vaan kotiin tuokaa hupsut karkurit.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Oliverin talon edusta.
(Orlando ja Aadam tulevat vastatuksin.)

ORLANDO. Ken siellä?

AADAM. Te, nuori herraniko? — Jalo herra! Oi, rakas herra! Vanhan Rolandin Ihana muisto! Mitä teette täällä? Miks teill' on hyveet? Miksi kansan lemmet? Miks ylvä, vahva, uljas olette? Miks olitte niin karkäs voittamaan Tuon kärtyn herttuan vahvaa taistelijaa? Miks maine häti kotiin ennen teitä? Kuink' ette tiedä, että muutamille On vihamiehiks omat avutkin? Niin teidänkin: hyveenne, rakas herra, Pyhiä peppureit' on teitä kohtaan. Oi, tätä mailmaa, missä jalouskin On omistajallensa myrkkyä!

ORLANDO. Mikä hätänä?

AADAM. Voi, onnetonta teitä! Ovia näitä karttakaa: täällä asuu Hyveenne vihamies tään katon alla. Veljenne — ei, ei veli, sentään poika — Ei poikakaan: tuot' en sen pojaks sano, Jot' olin jo

tuon isäks sanoa — On kuullut maineenne, ja aikoo polttaa Tän' yönä talon, jossa nukutte, Ja teidät samassa. Jos pettää tää, Niin koittaa toisin keinoin teidät tappaa. Ma kuuntelin, ja kuulin hankkeensa. Ei ihmismaja tää, vaan teurashuone; Varokaa sitä, peloll' inhokaa.

ORLANDO. Mut mihin sitten mennä, Aadam, mihin?

AADAM. Mihinkä vain, mut milloinkaan ei tänne.

ORLANDO. Kuin? Ruokaniko kerjätä mun pitää, Vai kehnon väkivallan miekallako Kuin rosvo maantiell' elantoni ryöstää? Se tehdä täytyisi, en tiedä muuta; Mut sit' en tee, en, käyköön kuinka käy. Ma ennen kärsin luonnottoman veren Ja verisenkin veljen ilkityöt.

AADAM. Ei, ei! Viissataa kruunua on mulla, Isänne palvelussa palkastani Ne säästin vanhuuteni vaalijaks, Kun heikot raajat herpoo virassa Ja ukko tarpeetonna nurkkaan syöstään. Ne ottakaa! Hän, joka kaarneet ruokkii Ja varpusille hankkii elannon, Hän vanhuuteni turvaa. Tuossa kulta! Kaikk' ottakaa, ja minut käskylääksi. Vireä, vahva olen, vaikka vanha; En nuoruudessa ole vereeni Seannut kuumaa, kiihoittavaa juomaa, En, otsa julkeana, kulkenut Ma heikkouden ja veltostuksen teillä; Siks vanhuuteni kylmä on, mut raitis, Kuin vankka talvi. Minut ottakaa! Jos mitä toimitte ja tarvitsette, Kuin nuorukainen teitä palvelen.

ORLANDO. Oi, hyvä vanhus, sinuss' ihan kuultaa Tuo vanhan ajan harras virkainto, Kun aherrettiin työn, ei palkan vuoksi! Et ole sinä nykyajan laps; Nyt hikoillaan vain oman edun tähden, Ja se kun saavutetaan, kuolee into Sen saavutukseen: niin et ole sinä. Mut, vanhus-parka, kuivaa rankaa vaalit, Jok' ei voi sulle edes kukkaa antaa Sun vaivasi ja hoitos palkaksi. Mut tule, yhdessä siis menkäämme. Ennenkuin kuluu nuoruutesi säästö, On meille tullut pulast' ehkä päästö.

AADAM. Siis matkaan! Viime hengenvetoon asti Ma teitä seuraan luopumattomasti. Kuustoistiaast' oon täällä elänyt, Kahdeksankymment' olen milten nyt. Kuustoistias se onnetarta kyöhää, Kahdeksankymmenissä se on myöhää. Muut' onnelta en pyydä, kunhan vaan Rauhassa velatonna kuolla saan.

Neljäs kohtaus.

Ardennien metsä.

(Rosalinda, pojaksi puettuna, Celia, paimentytöksi puettuna, ja Siera tulevat.)

ROSALINDA. Oo, Zeus! Mult' elonhenget ihan uupuu!

SIERA. Minä en välitä elonhengistä, kun ei vain koipeni uupuisi.

ROSALINDA. Jos sydäntäni noudattaisin, niin voisin saattaa miehenpukuni häpeään ja itkeä kuin nainen. Mutta minun pitää lohduttaa heikompaa astiaa, sillä takin ja housujen pitää osottaa uljuutta hameen rinnalla. Siis rohkeutta, hyvä Aliena!

CELIA. Älä vihaa kannä; mutta minä en jaksa edemmäksi käydä.

SIERA. Minä puolestani kantaisin ennen vihaanne kuin teitä; vaikk'en tosin raskasta kantaisi, jos teitä kantaisin, sillä luulenpa että kukkaronne on jotenkin kevyt.

ROSALINDA. Niin, tämä on se Ardennien metsä.

SIERA. Niin, nyt olen minä Ardenneissa; sitä suurempi olen narri. Kun olin kotona, niin olin paremmassa paikassa; mutta matkamiehen täytyy tyytyä.

ROSALINDA. Niin, paras tyytyä, hyvä Siera. — Kas, keitä tulee tuossa? Nuori mies ja vanha vakavasti keskustellen.

(Corinnus ja Silvius tulevat.)

CORINUS.

Jos niin teet, niin hän iäksi sun hylkää.

SILVIUS.

Jos tietäisit vain, kuinka häntä lemmin!

CORINUS.

Sen arvaan: kerran lemmin minäkin.

SILVIUS.

Ei, vanha olet, sin' et sitä arvaa,
Vaikk' olitkin niin lempiharras nuorra,
Kuin konsa pieluksella oihkija.
Mut jos sa lemmit niinkuin minä, — vaikka
Niin lempinyt ei varmaan ole kukaan, —
Niin kuinka moneen naurettavaan tekoon
Tää intohimo sinut vietteli?

CORINUS.

Tuhansiin, joita nyt en enää muista.

SILVINUS.

Siis hartaast' oikein lempinyt et ole.
Jos pienintä et muista tyhmyyttä,
Mihinkä lempes on sua houkutellut,
Niin lempinyt et ole;
Jos, niinkuin minä nyt, et kuulijaa
Sa kultas kehull' ole väsyttänyt,
Niin lempinyt et ole;
Jos seuraasi et ole heittänyt
Äkisti, niinkuin nyt mua kiihka käskee,
Niin lempinyt et ole. — Phebe, Phebe!

(Menee.)

ROSALINDA.

Oi, paimen-parka! Haavaasi kun hain,
Niin kovaks onneks omani ma löysin.

SIERA. Ja minä omani. Muistan, kun olin rakastunut, kuinka silloin löin pamppuni rikki kiveen ja sanoin, että pitäköön sen hyvänään siitä, että oli yöllä hiipinyt Hymysen Jaanan tykö; ja muistan, kuinka suutelin hänen karttuaan ja sen lehmän utaria, jota hänen sievät sierottuneet kätensä olivat lypsäneet; ja muistan, kuinka hyväilin herneenpalkoa^[4] hänenä, ja otin kaksi hernettä ja annoin ne hänelle takaisin ja sanoin itkevin kyynelin: "pidä nämä minun tähteni". Me uskolliset rakastajat teemme usein kummallisia keikahduksia; mutta niinkuin kaikki luonnostaan on kuolevaista, niin ovat kaikki kuollakseen rakastuneet luonnostaan hassahtaneita.

ROSALINDA. Sinä puhut älykkäämmin kuin mitä itse hoksaat.

SIERA. Minä en koskaan hoksaa omaa älyäni, ennenkuin olen siihen koipeni taittanut.

ROSALINDA.

Zeus, Zeus! Tuon pojan lempi suuri
Mun lempeni on tapaan juuri.

SIERA. Niin minunkin; mutta, minussa se vain on vähän väljähtänyt.

CELIA.

Kysykää joku tuolta mieheltä,
Hän eikö kullast' antais meille ruokaa;
Mult' ihan hiutuu henki.

SIERA.

Kuules, moukka!

ROSALINDA.

Vait, narri! Ei sun sukujasi hän.

CORINUS.

Ken kutsuu?

SIERA.

Parempasi.

CORINUS.

Kovin halvat

Ne muuten oisivatkin.

ROSALINDA.

Vaiti, sanon! —

Hyv' iltaa, ystäväni!

CORINUS.

Hyvää iltaa,

Ylevä herra! Hyvää iltaa kaikki!

ROSALINDA.

Jos, paimen, hyväll' eikä rahalla
Täss' erämaassa mitään saa, niin sano,
Tääll' onko missä levätä ja syödä;
Tää nuori neito, matkast' uupuneena,
Jo näännyy.

CORINUS.

Kaunis herra, säälin häntä,

Ja soisin, hänen tähtens' enemmän
Kuin itseni, ett' auttaa häntä voisin.
Mut minä olen toisen miehen paimen,
En keritse mä villaa, jota kaitsen,

On isäntäni saita luonteeltaan,
Ja vieraanvaraisuuden töill' ei koita
Hän uivaan valtakuntaa saavuttaa.
Lisäksi töllit, laitumet ja karjat
On kaupan nyt; ja tarhassa ei ole —
Kun itse poiss' on — mitään syödäkseenne.
Mut mit' on täällä, sitä katsahdakaan,
Ma terveeks sanon teidät omastakaa.

ROSALINDA.

Ken aikoo laitumet ja karjat ostaa?

CORINUS.

Se nuori paimen, jok' ol' äsken tässä;
Mut hänen mielens' ei nyt kauppoiss' ole.

ROSALINDA.

Ma pyydän, jos ei väärin lie, ett' ostat
Nuo töllit, laitumet ja karjat sinä;
Rahoja meiltä kauppahinnaks saat.

CELIA.

Ja lisää palkkaa. Miellyn tähän paikkaan:
Tääll' elämäni viettää tahtoisin.

CORINUS.

Tää kaikk' on kaupan, se on varma vissi.
Mua seuratkaa; jos sitten miellyttää
Maat, tuottehet ja elintavat täällä,
Niin rupeen rengiksenne suoraa kättä
Ja teen rahoillanne kaupat empimättä.

(Menevät.)

Viides kohtaus.

Toinen kulma samaa metsää.
(Amiens, Jaques ja muita.)

AMIENS (laulaa):

Jos alla lehmuksen
Levätä mieli ken
Ja kilpaa linnun kanssa
Livertää laulujansa,
Niin tänne tervehdin häntä:
Tääll' ainoat
On vainoojat
Vain talvi ja lumiräntä.

JAQUES. Lisää, lisää! Lisää, olkaa hyvä!

AMIENS. Se tekee teidät vain raskasmieliseksi, herra Jaques.

JAQUES. Olen siitä kiitollinen. Lisää! Lisää, olkaa hyvä! Minä voin imeksiä laulusta raskasmielisyyttä niinkuin kärppä imeksii munia. Lisää, lisää, olkaa hyvä!

AMIENS. Ääneni on sorruksissa; en voi sillä teitä miellyttää.

JAQUES. En pyydäkään, että minua miellyttäisitte; pyydän vain että laulatte. Jatkakaa, jatkakaa: toinen stroofi! Stroofeiksihan niitä sanotte, vai mitä?

AMIENS. Niinkuin tahdotte, herra Jaques.

JAQUES. Minä niiden nimistä viisi: eivät ole minulle mitään velkaa. Laulatteko?

AMIENS. Enemmän teidän pyynnöstänne kuin omaksi huvikseni.

JAQUES. Hyvä! Jos koskaan kiitän ketään ihmistä, niin teitä kiitän. Se, mitä komplimangiksi sanotaan, on niinkuin kahden marakatin imartelua; ja kun joku minua sydämmestään kiittää, on niinkuin olisin viskannut hänelle rovon ja hän siitä antaisi minulle kerjurin kost'jumalan. Kas niin, lauletaan nyt; ja joka ei tahdo, pitäköön suunsa!

AMIENS. No niin, laulan laulun loppuun. — Miehet, kattakaa sill'aikaa pöytä: herttua haluaa juoda tämän puun alla. — Hän on koko päivän ollut teitä etsimässä.

JAQUES. Ja minä olen koko päivän ollut häntä paossa. Hän on liian viisasteleva minun seurakseni. Minä ajattelen yhtä paljon asioita kuin hänkin; mutta minä kiitän Jumalaa, enkä nosta niistä mitään melua. — Noh, liirutellaan, kaikki yhtenä!

KAIKKI (laulavat):

Ken kaihtaa kunniaa
Ja rauhaa rakastaa
Ja itse kyntää, kaivaa
Ja leipäns' irti vaivaa,
Mä tänne tervehdin häntä:
Tääll' ainoat
On vainoojat
Vain talvi ja lumiräntä.

JAQUES. Minä annan teille samalle nuotille värssyä, jonka eilen tekaisin runollisen taipumukseni uhalla.

AMIENS. Ja minä sen laulan.

JAQUES. Se kuuluu näin:

Jos missä töllöttää
Mokoma aasinpää,
Jok' älliensä vuoksi
Pois onnenmailtaan juoksi,
Duc ad me, duc ad me, duc ad me!
Niit' enemmän
Tääll' on kuin hän,
Hänt' älliöjoukkohon tervehdän.

AMIENS. *Duc ad me*, mitä se on?

JAQUES. Se on kreikkalainen loihetusana, jolla narreja manataan piiriin. Nyt menen nukkumaan, jos voin; jos en voi, niin sadattelen kaikkia Egyptin esikoisia.^[5]

AMIENS. Ja minä menen etsimään herttuaa; ruoka on valmis.

(Menevät eri taholle.)

Kuudes kohtaus.

Toinen kulma samaa metsää.
(Orlando ja Aadam tulevat.)

AADAM. Rakas herra, edemmäksi en jaksa kulkea. Ah, kuolen nälkään! Tuohon heittäydyn maahan ja otan hautani mittaa. Hyvästi, hyvä herra!

ORLANDO. Mitä nyt, Aadam? Eikö enempää miehuutta sinussa? Elä vielä hetkinen; virkisty hetkeksi; hilvisty hetkeksi. Jos tässä jylhässä metsässä on mitään otusta, niin tulen joko itse sen ruoaksi tai tuon sen ruoaksi sinulle. Luulosi on lähempänä kuolemaa kuin voimasi. Minun tähteni rohkaise mieltäsi; pidä kuolema matkan päässä vielä hetkinen; tulen heti paikalla takaisin, ja jos en tuo mukanani sulle jotakin syötävää, niin annan sulle luvan kuolla; mutta jos kuolet ennenkuin tulen, niin pidät pilkkanasi vaivojani. Kas niin, nyt näytät iloiselta; ja minä tulen heti paikalla takaisin. — Mutta tässähän makeat ihan tuulen suussa: annahan, niin kannan sinut suojaisempaan paikkaan, ja sinä et tule kuolemaan ruoan puutteesta, jos vain on elävää olentoa tässä erämaassa. Rohkeutta, hyvä Aadam!

(Menevät.)

Seitsemäs kohtaus.

Toinen kulma samaa metsää.

(Pöytä katettuna. Herttua, Amiens, hoviherroja ja palvelijoita tulee.)

HERTTUA.
Pedoksi varmaankin on muuttunut,
Hänt' ihmishahmossa ei löydä mistään.

1 HOVIHERRA.
Vastikään oli täällä, iloissaan,
Kun kuuli laulua.

HERTTUA.
Jos lauluhartaaks
Mokoma rääkylintu rupeaa,
Niin pian syntyy sfeereiss' epäsointaa. —
Tavata tahdon häntä; hakuun menkää.

1 HOVIHERRA.
Hän säästää multa vaivat, tulee itse.

(Jaques tulee.)

HERTTUA.

No, herraseni? Onko tämä laitaa,
Teit' etsiä ett' täytyy ystäväänne?
Mik' on? Te iloiselta näytätte.

JAQUES.

Oi, narri, narri! — Metsäss' yhdyin narriin
Niin, kirjonarriin, — kurjaa maailmaa! —
Niin totta kuin ma elän, yhdyin narriin!
Hän loikoi lekotellen auringossa
Ja sätti onnetarta kelpo sanoin,
Valituin sanoin, — niin, tuo kirjonarri.
"Huomenta, narri", sanoin. "Ei", hän sanoi,
"En ole narri, kunnes onni siunaa."
Sitt' otti päiväkellon taskustaan,
Sit' ulein silmin katseli ja sanoi
Juur' älykkäästi: "Kymmenen on kello;
Näin näemme", sanoi, "kuinka aika luistaa:
Se oli tunti sitten yhdeksän,
Ja tunnin päästä on se yksitoista;
Näin hetki hetkelt' yhä kypsymme,
Näin hetki hetkelt' yhä mätänemme;
Ja se sen virren loppu." Näin kun kuulin
Tuon kirjonarrin aikaa arvioivan,
Niin keuhkon' alkoi laulaa kukkokiikaa,
Siit' että narrit noin on syvälliset;
Ja narrin kellon jälkeen tunnin siinä
Ma nauroin yhtenäin. — Oi, kelpo narri!
Ylevä narri! Narrin puku paras!

HERTTUA.

Ken on se narri?

JAQUES.

Jalo, kunnon narri!
Hovimies on ollut; sanoo, että naisill'
On lahja ymmärtää se, jos vain kauniit'
Ovat ja nuoria. Hän aivonsa,
Jotk' ovat kuivat niinkuin kyrsän tähteet
On matkan jälkeen, kummaa mietekamaa
On täyteen sullonut, ja sitä sitten
Muruihin jakaa. — Oi, ett' oisin narri!
Himoitsen kirjopuvun kunniaa.

HERTTUA.

Sen saat.

JAQUES.

Se ainoa on toivoni;
Kun te vain tiedostanne kitkette
Sen väärän luulon, joka siinä versoo:
Ett' olen viisas. Vapauden vain tahdon,
Niin täyden vallan puhaltaa kuin tuuli,
Kehenkä tahdon: se on narrin oikeus;
Ja jota enin hulluuteni ruoskii,
Sen täytyy enin nauraa. Miksi niin?
Se "miksi" selvä on kuin kirkkotie:
Se, jota narri viisaudellaan vitsoo,
On perin narri, jos on iskusta
Hän tietävinään, vaikka kirveltäiskin;
Näet, muuten narrin summaletkaukset
Vois viisaan pöhköyden paljastaa.
Hoi, narrin puku mulle! Jos saan luvan
Puhua vapaasti, niin mailman ruumiin
Rumasta saastasta ma perin perkaan,
Jos vaan se kiltist' ottaa rohtoni.

HERTTUA.

Hyi suas! Tiedän mitä tekisit.

JAQUES.

No, pahus, mitä parempaa kuin hyvää?

HERTTUA.

Pahimman synnin, syntiä kun moitit.
Sin' olet itse ollut irstainen,
Niin hillitön kuin itse pedon kiima.
Ja kaikki paisumat ja mätähaavat,
Joit' olet vapaudessas hankkinut,
Ne koko maailmaan nyt levittäisit.

JAQUES.

Haa! Kuka saarnaa ylpeyttä vastaan
Ja sillä hosuu yksityistä vain?
Se eikö nouse, paisu niinkuin meri,
Siks kunnes viimein lamaantuu ja laskee?
Ket' yksityistä porvar'rouvaa sätin.
Jos sanon että porvar'rouvan halvoill'
On hartioilla valtain prameus?
Ken sanoo minun häntä tarkoittaneen,
Jos naapurin on vaimo niinkuin hän?
Tai alhaisinkin palkkamies jos sanoo:
"En sinun varoillasi komeile",
Mun luullen häntä sättineen, sill' eikö
Vain näytä ett' on, niinkuin sanoin, narri?
Vai eikö? Mitä! Näyttäkää siis, missä
Hänt' olen loukannut; jos oikein puhuin,
Niin loukkaa itse itseään; jos väärin,
Niin lentää moitteeni kuin metsähanhi
Ja kehenkään ei koske. — Kuka tuo?

(Orlando tulee miekka paljastettuna.)

ORLANDO.

Seis! Heitä syönti!

JAQUES.

Viel' en ole syönyt.

ORLANDO.

Et saakaan, kunnes puutteen ensin täytät.

JAQUES.

Mitäpä rotua tuo kukko lie?

HERTTUA.

Mies, puutteesiko noin sua rohkaisee?
Vai niinkö hyvää tapaa ylenkatsot,
Ett' olet höylydestäkin köyhä?

ORLANDO.

Ens' arvelunne sopii. Kovan onnen
Okainen tutkain höylyyden verhon
Minulta riisti; ihmisistä tulen
Ja tunnen tapoja. Seis, sanon minä!
Ken koskee noihin hedelmiin, ma kunnes
Tydytän tarpeeni, on kuolon oma.

JAQUES.

Jos teit' ei tydyttää voi järjellä,
Niin kuolla täytyy mun.

HERTTUA.

Mit' aiotte?

Enemmän ystävällisyys kuin pakko
Meit' ystävällisyyteen pakottaa.

ORLANDO.

Min' olen kuolla nälkään, tahdon ruokaa.

HERTTUA.

No, tervetullut! Istukaa ja syökää!

ORLANDO.

Noin ystävällinenkö? Anteeks suokaa:
Ma luulin kaikki täällä raakalaisiks,
Ja siksi jyrkän käskevänä näin
Täss' esiinnyin. Mut kuka lienettekin,
Jok' erämaassa tässä autiossa

Ja synkkäin aarnipuiden varjossa
Hitailten verkat hetket kulutatte;
Jos ootte paremmilla päivill' ollut,
Siell' ollut, missä kellot kirkkoon kutsuu,
Pidoissa ollut hyväin ihmisten,
Pyhinnyt kyöneleitä silmistänne
Ja saanut sekä suonut sääliä,
Niin lempeys täss' olkoon ainut pakko;
Punastun vain ja kätken miekkani.

HERTTUA.

Niin totta paremill' on päivill' oltu,
On kirkkoon pyhät kellot kutsuneet,
Pidoissa hyväin ihmisten on oltu
Ja vedet kuivattu, joit' armon sääli
On silmistämme irti herutellut.
Siis kaikess' ystävydess' istukaa
Ja mielist' ottakaa, mit' antaa voimme,
Jos sillä täyttää voitte puutteenne.

ORLANDO.

Vaan hetkeks ruokailunne jättäkää;
Kuin hirvi ensin vasikkani haen
Ja sitä ruokin. Tuoll' on vanhus-raukka,
Mi jäljessäni monta raskast' askelt'
On ratki-rakkaudesta vaapertanut;
Hän kunnes ravittu on, jota painaa
Ikä ja nälkä, kaksi kovaa vaivaa,
Min' en syö palaakaan.

HERTTUA.

Mies tuokaa tänne;
Me odotamme, kunnes palaatte.

ORLANDO.

Suur' kiitos; siunaus teille lohdustanne!

(Menee.)

HERTTUA.

Näet, ett'ei meitä yksin turma kohtaa:
Isolla mailman näyttämöll' on paljon
Surullisempaa nähtävää kuin tällä
On meidän lavallamme.

JAQUES.

Koko mailma
On näyttämö, ja miehet, naiset, kaikki
Siin' esiintyvät; kukin tulee, menee;
Jokaisell' eläissään on monta osaa
Täss' seitsenosaisessa näytelmässä.
Ensinnä lapsi sylissä imettäjän
Inuu ja ähky; sitten koulupoika,
Suu irvissä ja kirjat kainalossa,
Ja silmät aamupuhtaat, hitaast' astuu
Kuin raakku kouluun; sitten rakastaja
Kuin uuni hohkaa kaihovirsiä
Henttunsa näköpäistä; sitten solttu,
Sadatus suussa, pörröinen kuin karhu,
Halukas riitaan, arka arvostaan,
Tavoittain mainetta, tuot' ilmakuplaa,
Kanuunain suusta; sitten tuomari,
Kukoilla lihotettu pullovatsa,
Katsanto tuima, sievä leikkoparta,
Pää täynnä sääntöjä ja pykäliä.
Hän poistuu; kuudes ikäkausi tulee:
Sukissa, halatissa, laiha raukka,
Nenällä lasit, laukku kupeella,
Jalassa nuorten päiväin säästöhousut,
Juur' laajat lanteille jo kuihtuneille;
Matala basso-ääni, muuttuneena
Taas lapsen diskantiks, soi piipittäen
Ja värähdellen. Viime-näytös vihdoin
Ja tämän vaiherikkaan jutun loppu,
On toinen lapsuus, muisto mennyttä.

Ja samoin näkö, maku, hampaat, kaikki.

(Orlando palaa, mukanaan Aadam.)

HERTTUA.

Terveeksi! Pöytään arvon taakkanne
Nyt tuokaa.

ORLANDO.

Kiitän hänen puolestaan.

AADAM.

Se onkin tarpeen: minä itse tuskin
Puhua voin ja kiittää puolestani.

HERTTUA.

Terveydexsenne syökää! Viel' en teitä
Ma häiri kysymällä vaiheitanne. —
Nyt musiikkia! Laula, hyvä serkku!

AMIENS (laulaa):

Riehu, talvi, ja myrsky, soi,
Niin kylm' et olla voi
Kuin kiittämättömyys;
Sun tuima viimas niin
Ei vihlo ytimiin
Kuin viekas ystävyys.
Hei, laula, heleijaa, kun tuuli se heijaa,
Vaikk' unta on lempi ja ystävät peijaa!
Hei, tuuli se heijaa,
Hei, laula, heleijaa!

Pure, pure, sa pakkassää,
Niin siit' ei haavaa jää,
Kuin ystävä jos lyö;
On iskus lievemmat,
Sun viimas jäätävät
Niin sydäntä ei syö.
Hei, laula, heleijaa, kun tuuli se heijaa,
Vaikk' unta on lempi ja ystävät peijaa!
Hei, tuuli se heijaa,
Hei, laula, heleijaa!

HERTTUA.

Jos poika liette kelpo Rolandin,
Niinkuin vastikään mulle kuiskasitte,
Ja niinkuin silmänikin todistaa,
Kun kuvansa näen teissä elävänä,
Niin, tervetullut! Minä herttua olen,
Isänne ystävä. Mut lisää halaan
Ma kuulla luolassani. — Vanhus hyvä,
Niin tervetullut kuin sun herrasikin! —
Varoen taluttakaa. — Käsi tänne,
Ja kertokaa nyt vaiheet elämänne.

(Menevät.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Huone herttuan hovissa

(Herttua Fredrik, Oliver ja seuralaisia tulee.)

HERTTUA FREDRIK.

Sen jälkeen hänt' et nähnyt? Mahdotonta!
Jos suurin hyveeni ei olis armo,
Niin kaukaa koston esinett' en etsis,
Kun sinä paikall' olet. Mutta varo!
Hae veljesi, vaikk' oisi missä hän,
Hae kynttilällä, vuoden kuluessa

Tuo hänet kuolleena tai elävänä,
Tai näille maille älä koskaan palaa
Täältä' elantoas etsimään. Sun maasi
Ja mit' on muuta omaa sinulla
Ja arvokasta, meidän omaks joutuu,
Siks kunnes veljes suu sun vapauttaa
Kaikesta, mistä epäillyt sua olen.

OLIVER.

Oi, mieleni jos tässä tietäisitte!
En veljeäni rakastanut koskaan.

HERTTUA FREDRIK.

Sen suuremp' olet konna. — Ovest' ulos!
Ja käskekäätte ryöstömiesten hältä
Maat, konnut ottaa takavarikkoon;
Se tehkää joutuin. Viekää hänet pois!

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Ardennien metsä.

(Orlando tulee, paperi kädessä.)

ORLANDO.

Tuoss' olkoon lemmen viesti, värssyt nuo!
Kolmasti kruunattu yön kuningatar,
Kalpeilta mailtas kaino katse luo
Nimeen, jok' eloni on haltijatar.
Rosalinda! Kirjani on nämä puut,
Ma niiden kuoreen sydämmeni uurran,
Niin että tajuisivat kaikki muut
Sun suloutes, jost' onneni ma juurran.
Nyt toimeen! Joka puu tuon nimen soman
Saa omakseen, tuon kainon, verrattoman.

(Menee.)

(Corinnus ja Siera tulevat.)

CORINUS. No, kuinka teitä tämä paimenelämä miellyttää, herra Siera?

SIERA. Totta puhuen, paimen hyvä, siihen itseensä katsoen, on se elämä kylläkin hyvä, mutta siihen katsoen, että se on paimenelämää, on se joutavaa. Siihen katsoen, että se on yksinäistä, on se mukiin menevää, mutta siihen katsoen, että se on eristettyä, on se elämä sangen kurjaa. No niin, siihen nähden, että se on maalla, se minua miellyttää, mutta siihen nähden, että se ei ole hovissa, on se ikävää. Mikäli se on säästeliästä, on se hyvin minun mieleni mukaista; mutta mikäli se on vähän niinkuin niukanpuoleista, on se minulle sangen vastenluontoista. Onko sinussa, paimen, filosohvin vikaa?

CORINUS. Eipä juuri; sen vain tiedän, että jota sairaampi ihminen on, sitä pahemmin hän voi, ja kellä ei ole rahaa, tavaraa ja tyytyväisyyttä, siltä puuttuu kolme hyvää ystävää; että veden on tapa kastella, ja tulen polttaa; että hyvillä syöttömailla tulee lampaat lihavia, ja että yö pääasiassa johtuu päivän puutteesta; että se, joka luonnon tai taidon kautta ei ole ymmärrykseen tullut, saa päivitellä kasvatustaan, taikka on hän perin tuhmaa sukujuurta.

SIERA. Siinäpä oikein luonnon filosohvi! Oletko, paimen, koskaan ollut hovissa?

CORINUS. En tosiaankaan.

SIERA. Silloin sinä joudut kadotukseen.

CORINUS. En toki, toivon, —

SIERA. Totisesti, kadotukseen, niinkuin huonosti käristetty muna, toinen kylki kärventynyt.

CORINUS. Siitäkö, etten ole hovissa ollut? Sanokaa syy.

SIERA. No, jos et koskaan ole hovissa ollut, niin et koskaan ole nähnyt hyviä tapoja; jos et koskaan ole hyviä tapoja nähnyt, niin ovat sinun tapasi pahoja, ja kaikki paha on syntiä, ja synti vie kadotukseen. Sinä olet arveluttavassa tilassa, paimen.

CORINUS. En vähääkään, Siera. Ne, mitkä ovat hyviä tapoja hovissa, ne ovat naurettavia maalla, niinkuin maalaistavat ovat hovissa pilkanalaiset. Sanottehan että hovissa ette kumarra, vaan suutelette omaa kättänne; semmoinen kohteliaisuus olisi epäsiistiä, jos hovilaiset olisivat paimenia.

SIERA. Todista se, lyhykäisesti; todista.

CORINUS. No, mehän aina pitelemme uuhiamme, ja niiden villa on rasvainen, niinkuin tiedätte.

SIERA. No, eikö sitten hovilaisen kädet hikoile? Ja eikö se uuhien rasva ole yhtä terveellistä kuin

ihmisen hiki? Typerää, typerää! Parempia todisteita, parempia!

CORINUS. Sitä paitsi, kätemme ovat karkeat.

SIERA. Sitä paremmin huulenne ne tuntevat. Taaskin typerää! Tepsivämpiä todisteita! Noh!

CORINUS. Ja ne ovat usein tervassa lammasten laastaroimisesta; ja tahtoisitteko että suutelisimme tervaa? Hovilaisten kädet hajahtavat myskiltä.

SIERA. Perin typerä mies! Sinä matojen ruoka, hyvään lihakappaleeseen verrattuna! — Ota viisailta oppia ja ajattele: myski on huonompaa sukuperää kuin terva, vain kissan ruokotonta vuotoa. Parempia todisteita, paimen!

CORINUS. Teidän älynne on liian hovimaista minulle; siinä minä pysyn.

SIERA. Niin kadotuksessako? Jumala auttakoon sinua, tyhmeliini! Jumala ymmärryksesi avatkoon! Sinä olet heikko.

CORINUS. Hyvä herra, minä olen kunniallinen työmies; ansaitseen itse ruokani ja vaatteeni; en vihaa ketään, en kadehdi kenenkään onnea, iloitsen muiden menestyksestä ja tyydyn omiin huoliini; ja suurin ylpeyteni on nähdä lammasteni syövän ja karitsaini imevän.

SIERA. Taaskin typerä synti, kun viette uuhet ja jäävät yhteen, ettekä häpeä hankkia elatustanne elukkain parittelulla; rupeatte parinhankkijaksi kellokas-pässille ja heitätte suvikunntaisen uuhen vanhan sarvipään, vääräsäärisen jäärän valtaan, vastoin kaikkia avioliiton lakeja. Jos et sinä siitä joudu kadotukseen, niin ei itse paholainenkaan huoli paimenista; en tiedä muuten, kuinka siitä pääsisit.

CORINUS. Tuossa tulee nuori herra Ganymedes, uuden emäntäni veli.

(Rosalinda tulee, lukien paperilehteä.)

ROSALINDA.

"Jos helmist' etsit kallihinta,
On kalliin helmi Rosalinda.
Kautt' ilmain Zephyr sulorinta
Nimeäs kantaa, Rosalinda.
Mitä ihaat ihaninta.
Kaikki voittaa Rosalinda.
Halpa kauniimmankin hinta,
Kallis vain on Rosalinda."

SIERA. Tuommoisia riimejä minä voisin teille ladella kahdeksan vuotta yhtämittaa, päivällis-, illallis- ja makuu-aikaa lukuun ottamatta: niinhän ne hölkkäävät perätoukuriä kuin voimuijat torille.

ROSALINDA.

Mene, narri!

SIERA.

Niinkuin esimerkiksi:

Tevanaan on tarvaan inta,
Miestä halaa Rosalinda.
Orhin sitoo marhaminta,
Pojat kiehtoo Rosalinda.
Huumaava on päivänrinta,
Huumaavampi Rosalinda.
Heinää kootaan tuoksuvinta,
Rukoon lyödään Rosalinda.
Pähkinäss' on kova pinta,
Kovempi on Rosalinda.
Kallis kauniin ruusun hinta,
Kalliimpi on Rosalinda.

Tämä on oikein sitä väärää runolaukkaa. Miksi te mokomalla ratsastatte?

ROSALINDA. Vaiti, sinä tyhmä narri! Löysin ne puusta.

SIERA. Totisesti, se puu kasvaa huonoja hedelmiä.

ROSALINDA. Panen siihen teistä oksan, niin silloin se kasvaa koiranpuuta, ja silloin saadaan aikaisia hedelmiä; sillä teidän kompanne mätenevät, ennenkuin ovat puolikypsiä, ja se on se koiranpuun oikea ominaisuus.

SIERA. Te sen sanoitte; mutta oliko se viisasta vai ei, sen päättäköön metsä.

ROSALINDA. Vait! Tuossa tulee sisareni, lukien hänkin. Pois syrjään!

(Celia tulee, lukien paperilehteä.)

CELIA.

"Miks ei metsäll' oisi kieltä,
Vaikk' on tämä erämaa?
Joka puulle annan mieltä

Sanojani julistaa.
Toiset kertoo, kuink' on vaan
Ihmis-elo lyhyt hetki,
Tuskin ehtii vaaksaakaan,
Kun jo päättyy elonretki.
Toiset kertoo, kuinka hoppuun
Valat rikkuu ystävään.
Mutta joka säkeen loppuun,
Kaunihimpaan oksaan näin
Rosalindan nimen kaivan,
Lukija ett' oivaltaa,
Kuinka kaikki lahjat taivaan
Pienoiskuva tallettaa.
Siksi taivas luonnon luoda
Käski yhden olennon,
Sille kaikki sulot suoda.
Kohta kuva valmis on:
Helenan on poski vieno.
Cleopatran ylpeys,
Atalantan äly hieno,
Ja Lucretian siveys.
Näin on saanut Rosalinda,
Mitä muill' on kaunihinta,
Silmät, sydämen ja suun
Ynnä monen sulon muun.
Niin taivas neuvoissansa päätti,
Ja minut hälle orjaks saatti."

ROSALINDA. Oi, hyvä Jupiter! — Kuinka pitkäpiimäisellä lemmensaarnalla olet seurakuntaasi väsyttänyt, etkä edes huutanut: "kärsivällisyyttä, hyvät ihmiset!"

CELIA. Mitä? Seläntakaisiako? — Paimen hyvä, poistu hetkeksi. — Sinä myöskin, poika.

SIERA. Tule pois, paimen; peräytykäämme kunnialla, vaikkei juuri pillinemme ja pussinemme, niin ainakin kiluinemme ja kaluinemme.

(Corinnus ja Siera menevät.)

CELIA. Kuulitko sinä nuo runosäkeet?

ROSALINDA. Oi, kyllä kuulin kaikki ja vähän lisääkin; sillä toisilla niistä oli enemmän jalkoja, kuin mitä runo voi kannattaa.

CELIA. Ei sillä väliä; jalat kyllä kannattavat runon.

ROSALINDA. Niin, mutta jalat ontuivat eivätkä voineet liikkua ilman runoa, ja niin ne panivat runonkin ontumaan.

CELIA. Mutta saatoitko ihmettelemättä kuulla, että nimesi on ripustettu ja uurrettu näihin puihin?

ROSALINDA. Olin jo ehtinyt ihmetellä seitsemän päivää yhdeksästä,^[6] ennenkuin sinä tulit; sillä katsos tässä, mitä minä löysin palmupuusta. Ei minua ole näin riimitelty Pythagoraan ajoista asti, jolloin olin irlantilainen rotta,^[7] niinkuin olen hämärästi muistavinani.

CELIA. Voitko arvata, kuka sen on tehnyt?

ROSALINDA. Mieskö, vai?

CELIA. Mies, ja kaulassa vitjat, jotka kerran ovat olleet sinun kaulassasi. Muutatko väriä? Mitä?

ROSALINDA. Sano, serkku, kuka?

CELIA. Oi, hyvä, hyvä Jumala! Vaikea on ystävään tavata toisiaan; mutta maanjäristyksessä voivat vuoretkin siirtyä ja yhtyä.

ROSALINDA. Ei, mutta sano, kuka?

CELIA. Onko se mahdollista?

ROSALINDA. Pyydän kaikkein kiihkeimmällä malttamattomuudella, sano, kuka se on.

CELIA. Oi, ihme, ihme, ja ihmeitten ihme, ja vieläkin ihme, niin ettei määrää eikä rajaa!

ROSALINDA. Voi sitä kärsimättömyyttä! Luuletko, vaikka näin olenkin mieheksi sonnustettu, että sydämenikin on nuttuun ja housuihin puettuna? Tuumankin viivytyks on pitempi kuin löytöretki etelän merille. Rukoilen, sano, kuka hän on, joutuin ja sukkelaan. Oi, jos olisit anka, jotta tuo salattu mies pulpahtaisi suustasi niinkuin viini ahdaskaulaisesta pullosta, joko liian paljo kerrallaan taikka ei niin mitään. Pyydän, ota suullinen suultasi, jotta saisit juoda uutisesi.

CELIA. Näin voisit pian saada miehen vatsaasi.

ROSALINDA. Onko hän Jumalan tekoa? Minkä laatuinen mies? Onko pää hatun arvoinen tai poski parran arvoinen?

CELIA. Ei, hänellä on niukanlaisesti partaa.

ROSALINDA. No niin, Jumala antaa enemmän, jos vain on oikein kiitollinen. Kyllä minä odotan

hänen partansa kasvamista, jos sinä et kauemmin estä minua tutustumasta hänen poskipäihinsä.

CELIA. Se on se nuori Orlando, joka löi kamppiin painijan jalat ja sinun sydämesi samassa silmänräpäyksessä.

ROSALINDA. Mene, houkka, piloinesi! Puhu vakavasti, niinkuin kunniallisen tytön sopii.

CELIA. Totta tosisesti, serkku, hän se on.

ROSALINDA. Orlandoko?

CELIA. Orlando.

ROSALINDA. Voi päiviäni! Mitä nyt teen takilla ja housuilla? — Mitä teki hän, kun hänet näit? Mitä sanoi? Miltä näytti? Kuinka oli puettuna? Mitä toimittaa hän täällä? Kysyikö minua? Mihin hän jäi? Kuinka erosi sinusta, ja milloin saat hänet jälleen nähdä? Vastaa yhdellä sanalla.

CELIA. Anna minulle ensin Gargantuan^[8] suu; se sana olisi liian suuri millekään nykyaikaiselle suulle. Vastata näihin pykäliin "jaa" tai "ei" on työläämpää kuin vastata katkismuksen mukaan.

ROSALINDA. Mutta tietääkö hän, että minä olen täällä metsässä ja miehen puvussa? Näyttikö hän yhtä pulskalta kuin silloin painiskelupäivänä?

CELIA. On yhtä helppo lukea päivän hiteitä, kuin selvitellä rakastajan arvoituksia. Tässä annan sinulle löydöstäni vähän maistimiksi, mutta maistele hyvin tarkkaavasti. Löysin hänet puun alta niinkuin pudonneen terhon.

ROSALINDA. Sitä voisi sanoa Jupiterin puuksi, kun siitä sellaisia hedelmiä putoilee.

CELIA. Kuulkaa minua, hyvä neiti.

ROSALINDA. Jatka!

CELIA. Siinä hän makasi maassa pitkänään kuin haavoitettu ritari.

ROSALINDA. Vaikka onkin surkea semmoinen näky, niin on se kuitenkin maalle kaunistus.

CELIA. Huuda kielellesi: ptruu! ole hyvä: se hypähtelee ennen aikojaan. Hän oli metsämiehen puvussa.

ROSALINDA. Oo, mikä enne! Hän tulee sydäntäni murhaamaan.

CELIA. Tahtoisin laulaa lauluni ilman kuoroa; sinä sekoitat minut pois nuotista.

ROSALINDA. Etkö tiedä, että olen nainen? Kun ajattelen, niin täytyy minun puhua. Jatka, kultaseni!

CELIA. Vallanhan minut tyhmistät. — Vait! Eikö hän tulekin tuossa?

(Orlando ja Jaques tulevat.)

ROSALINDA. Hän se on. Pois piiloon, ja tarkatkaamme häntä.

(Rosalinda ja Celia vetäytyvät syrjään)

JACQUES. Kiitän teitä seurastanne; mutta, totta puhuen, olisin yhtä mielelläni ollut yksin.

ORLANDO. Niinikään minä; kuitenkin tavan vuoksi kiitän minäkin teitä seurasta.

JACQUES. Jumalan haltuun! Yhtykäämme niin harvoin kuin suinkin.

ORLANDO. Toivon, että yhä enemmän vieraantuisimme.

JACQUES. Pyydän, älkää enää turmelko puita piirtämällä niiden kuoreen lemmenlaulujanne.

ORLANDO. Pyydän, älkää enää turmelko runojani lukemalla niitä kömpelösti.

JACQUES. Rosalindako on lemmittynne nimi?

ORLANDO. On oikein.

JACQUES. Se nimi ei ole minulle mieleen.

ORLANDO. Ei tultu ajatelleeksi teidän mieltänne, kun hänet ristittiin.

JACQUES. Millainen on hänellä vartalo?

ORLANDO. Yhtä uljas kuin minun sydämeni.

JACQUES. Teillä on runsas varasto kohteliaita vastauksia. Oletteko ollut tuttavuudessa kultaseppäin vaimojen kanssa ja kerännyt niitä sormuksista?

ORLANDO. En niinkään; mutta vastaan teille niinkuin tapettikuvat,^[9] joiden suusta te olette oppinut kysymyksenne.

JACQUES. Teillä on sukkela äly, lienee tehty Atalantan kantapäistä. Tahdotteko istua tähän viereeni, niin alamme yhdessä sadatella haltijatartamme, maailmaa, ja koko tätä kurjuuttamme.

ORLANDO. Minä en tahdo soimata muuta elävää olentoa maailmassa kuin itseäni, jossa enimmin tunnen vikoja.

JACQUES. Pahin vikanne on se, että olette rakastunut.

ORLANDO. Sitä vikaa en vaihtaisi teidän parhaaseen hyveeseen. Olen väsynyt teihin.

JACQUES. Tosiaankin, olin juuri hakemassa narria, kun löysin teidät.

ORLANDO. Hän on hukkunut tuonne puroon; kurkistakaa sinne, niin näette hänet.

JAQUES. Näen siinä oman itseni.

ORLANDO. Joka minusta on joko narri tai nolla.

JAQUES. En tahdo kauemmin seurassanne viivytellä. Hyvästi, hyvä Signior Amoroso!

ORLANDO. Iloitsen lähdöstänne. Hyvästi, hyvä monsieur Melancholie!

(Jaques menee. Rosalinda ja Celia astuvat esiin.)

ROSALINDA (syrjään Celialle). Tahdon puhutella häntä nenäkkäänä lakeijana, ja semmoisena tehdä hänestä pientä pilaa. — Kuuletteko, metsästäjä?

ORLANDO. Aivan hyvin; mitä tahdotte?

ROSALINDA. Sanokaa, olkaa hyvä, mitä kello on?

ORLANDO. Kysyitte, mikä aika päivästä on: täällä ei ole kelloa täällä metsässä.

ROSALINDA. Siis täällä ei ole uskollista rakastajaa täällä metsässä; muuten huokaus joka minuutti ja voihkaus joka tunti ilmaisisi ajan hidasta kulkua yhtä hyvin kuin kello.

ORLANDO. Miks ei ajan nopeata kulkua? Eikö se olisi sopinut yhtä hyvin?

ROSALINDA. Ei mitenkään, herraseni! Aika kulkee erilaista vauhtia erilaisten henkilöiden kanssa. Sanon teille, kenen kanssa aika käy tasakäyntiä, kenen kanssa ravia, kenen kanssa karkua, ja kenen kanssa se seisoo paikallaan.

ORLANDO. No, sanokaa, kenen kanssa se menee ravia.

ROSALINDA. Ah, se menee raskasta ravia nuoren tytön kanssa kihlauksen ja hääpäivän välillä. Vaikk'ei olisi muuta kuin seitsemän päivää väliä, niin on ajan kulku niin raskasta, että se tuntuu seitsemältä vuodelta.

ORLANDO. Ja kenen kanssa käy se tasakäyntiä?

ROSALINDA. Papin kanssa, joka ei osaa latinaa, ja rikkaan miehen kanssa, jolla ei ole jalkaleiniä; toinen nukkuu hyvin, kun ei voi lukea, ja toinen elää hauskesti, kun ei tunne vaivaa; toista ei paina kuivan ja kuluttavan opin kuorma, ja toinen ei tunne raskaan, vaivalloisen puutteen taakkaa. Näiden kanssa aika käy tasakäyntiä.

ORLANDO. Kenen kanssa se menee karkua?

ROSALINDA. Varkaan kanssa hirsipuuhun, sillä vaikka hän kulkisi niin hitaasti kuin askel askeleelta, niin tulee hän kuitenkin mielestään liian aikaisin perille.

ORLANDO. Kenen kanssa se pysyy paikallaan?

ROSALINDA. Asianajajain kanssa loma-aikoina; sillä he makaavat käräjistä käräjiin, eivätkä huomaa kuinka aika kuluu.

ORLANDO. Missä asutte, sievä nuorukainen?

ROSALINDA. Sisareni, tämän paimenettaren luona: tuolla metsän liepeessä, niinkuin reunus hameessa.

ORLANDO. Oletteko tämän paikan synnynnäisiä?

ROSALINDA. Niinkuin kaniini, joka, kuten tiedätte, aina tapaa asustaa siellä, missä on syntynyt.

ORLANDO. Teidän ääntämistapanne on hiukan hienompaa, kuin mitä näin syrjäisellä paikkakunnalla voi saavuttaa.

ROSALINDA. Sitä on moni sanonut; mutta seikka on se, että minut on puhumaan opettanut vanha pappis-setä, joka nuorempana oli asunut kaupungissa ja vallan hyvin tunsii hienot tavat, sillä hän sattui siellä rakastumaan. Olen kuullut hänen pitävän monta saarnaa rakkautta vastaan; ja kiitän Jumalaa, etten minä ole nainen ja ettei minun tarvitse omistaa kaikkia niitä tyhmiä paheita, joista hän ylimalkaan koko naissukua syytti.

ORLANDO. Muistatteko mitään erinomaisimpia paheita, joita hän pani naisen syyksi.

ROSALINDA. Niissä ei ollut mitään erinomaisimpia: olivat kaikki toistensa kaltaisia niinkuin pennin rahat; jokainen vika näytti hirvittävältä, kunnes toinen pahe asettui samanvertaisena sen rinnalle.

ORLANDO. Olkaa hyvä, mainitkaa muutamia.

ROSALINDA. En, minä en tuhlaa lääkettäni muihin kuin sairaisiin. Täällä kuljeksii joku metsässä ja tarvelee nuoria puitamme leikkaamalla niiden kuoreen "Rosalinda", ripustaa oodeja orapihlajiin ja elegioja sinivatukkapensaisiin, ja kaiken tuon hän tekee — aatelkaapas! — jumaloidakseen Rosalindan nimeä. Jos tapaisin tuon houresaksan, niin antaisin hänelle hyvän neuvon, sillä häntä näyttää vaivaavan jokapäiväinen lemmenhorkka.

ORLANDO. Minä se olen, jota lempi noin puistattaa; pyydän, neuvokaa minulle lääkkeenne.

ROSALINDA. Teissä en näe yhtäkään setäni tunnusmerkkiä. Hän opetti minulle, mistä rakastajan tuntisin; ja siinä linnunhäkissä te ette ole vankina, sen tiedän varmaan.

ORLANDO. Mitkä olivat hänen tunnusmerkkinsä?

ROSALINDA. Laihat posket, joita teillä ei ole; silmät painuneet, ympärysinen, jota teillä ei ole; harvapuheinen luonne, jota teillä ei ole; siistimätön parta, jota teillä ei ole, — mutta sen annan teille anteeksi, sillä, totta puhuen, mitä partaan tulee, olette te jäänyt nuoremman veljen

osuudelle. — Lisäksi pitäisi sukat olla siteettömät, lakki nauhaton, hihat napittomat, kengät paulattomat, ja koko pukunne pitäisi osottaa välinpitämätöntä toivottomuutta. Mutta sellainen te ette ole; olette pikemmin turhantarkka vaatetuksessanne, ja näytätte pikemmin olevan rakastunut omaan itseenne kuin kehenkään muuhun.

ORLANDO. Kaunis nuorukainen, oi, jospa saisin sinut uskomaan että rakastan!

ROSALINDA. Minutko uskomaan? Yhtä hyvin voisitte saada lemmittynne sitä uskomaan, joka onkin, sen minä takaan, herkempi uskomaan kuin sitä tunnustamaan: se on yksi niitä kohtia, joissa nainen aina saa omantuntonsa kiinni valheesta. Mutta tekö todellakin olette puihin ripustanut nuo runot, joissa Rosalindaa niin ihaillaan?

ORLANDO. Vannon, nuori mies, Rosalindan valkokäden kautta, että minä se olen, minä se onneton.

ROSALINDA. Mutta oletteko todellakin siihen määrään lemmen pauloissa, kuin nuo runonne kielii?

ORLANDO. Ei kieli eikä mieli voi sanoa lempeni määrää.

ROSALINDA. Lempi on pelkkää hulluutta ja ansaitsee, sen sanon teille, yhtä hyvin pimeätä koppia ja piiskaa kuin muutkin hullut; ja syy, minkä tähden sitä ei niin kuriteta ja paranneta, on se, että se tauti on niin yleinen, että kurittajat itse ovat lemmen pauloissa. Lupaen kuitenkin sen parantaa hyvällä neuvolla.

ORLANDO. Oletteko milloinkaan ketään sillä parantanut?

ROSALINDA. Olen, yhden, ja seuraavalla tavalla. Hänen tuli kuvitella, että minä olin hänen lemmittynsä, hänen haltijattarensa, ja minä panin hänet joka päivä minua kosimaan. Minä, joka olen huikentelevainen nuorukainen, tuskastuin, olin naisen tapainen, vaihtelevainen, kärty, armollinen, ylpeä, haaveileva, lapsimainen, typerä, oikullinen, toisaikainen, milloin kyyneleet silmissä, milloin nauru suussa, vähän kutakin intohimoa, mutta mitään en oikein todenperästä, niinkuin narrit ja lapset enimmäkseen ovat karvaltaan; milloin häntä suvaitsin, milloin häntä inhosin; milloin puhuttelin häntä, milloin työnsin hänet luotani; milloin itkin hänen tähtensä, milloin nyrpistelin nenääni; ja näin sain ihailijani hullusta rakkauden raivosta oikean hulluuden raivoon, niin että hän luopui maailman melusta elääkseen erakkona luostarin sopessa. Näin minä hänet paransin, ja tällä tavalla lupaan pestä teidänkin maksanne niin puhtaaksi kuin terve lampaansydän, niin että siinä ei näe rakkauden pilkkuakaan.

ORLANDO. Mutta, nuorukainen, minä en tahdo parantua.

ROSALINDA. Minä teidät parantaisin, jos te vain tahtoisitte kutsua minua Rosalindaksi ja joka päivä tulla mökkiini minua kosimaan.

ORLANDO. Uskollisen rakkauteni nimessä, sen lupaan tehdä; sanokaa, missä se on.

ROSALINDA. Tulkaa mukaani, niin näytän sen teille; ja matkalla teidän pitää sanoa minulle, missä te täällä metsässä asutte. Tuletteko?

ORLANDO. Vallan mielelläni, hyvä nuorukainen.

ROSALINDA. Ei, Rosalindaksi teidän pitää sanoa minua. — Tule, sisar, lähtekäämme.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Toinen kulma samaa metsää.

(Siera ja Kaisa tulevat; Jaques etäämpänä tarkkaa heitä.)

SIERA. Tule joutuin, Kaisuseni; minä kokoon vohlasi, Kaisu. Sano, Kaisu, vieläkö minusta pidät? Miellyttääkö sinua halpa olentoni?

KAISA. Olentonne? Herra varjelkoon! Mikä olento?

SIERA. Minä elostelen täällä sinun ja kuttujen kanssa, niinkuin tuo runoilijoista paras kipakoitsija, tuo kunnon Ovidius, eleli gööttien parissa.

JAQUES (syrjään). Mikä huonosti majoitettu oppitieto! Huonempi kuin Jupiter olkikaton alla!

SIERA. Kun toisen runoja ei ymmärretä, kun toisen älynlentoa ei säestä tuo näppärä lapsi Ymmärrys, niin tämä on ihmiselle pahempi kolaus kuin suuri lasku pienessä kapakassa. — Soisin tosiaankin, että jumalat olisivat sinun luoneet runolliseksi.

KAISA. En tiedä mitä runollinen on. Onko se jotakin kunniallista sanoissa ja töissä? Onko se jotakin todellista?

SIERA. Ei, totta totisesti; sillä todellisimmat runoilijat ovat suurimpia sepustelijoita; ja rakastajat ne ovat runollisuuteen taipuvaisia, ja mitä he runoksi vannovat, sitä voi sanoa heidän rakastajina sepustelevan.

KAISA. Soisitteko kuitenkin, että jumalat olisivat minun luoneet runolliseksi.

SIERA. Soisin tottakin, sillä sinä vannot minulle olevasi siveä; jos nyt olisit runoilija, niin olisi minulla vähän toiveita siitä, että sepustelet.

KAISA. Ettekö siis soisi että olisin siveä?

SIERA. En tottakaan, paitsi jos olisit ruma; sillä siveys kauneuteen yhtyneenä on niinkuin hunaja

sokerin kastimena.

JAQUES (syrjään). Kekseliäs narri!

KAISA. Niin, minä en ole kaunis, ja siksi rukoilen jumalia antamaan minulle siveyttä.

SIERA. Niin, mutta tuhlata siveyttä rumaan ruokottomaan on yhtä kuin panna hyviä ruokia likaisiin astioihin.

KAISA. Minä en ole mikään ruokoton, vaikka kiitän jumalia siitä, että olen ruma.

SIERA. Hyvä, jumalille kiitos rumuudestasi! Ruokottomuus tulkoon perästä. Mutta oli miten oli, minä sinut nain, ja olen sitä varten puhutellut pastori Olivarius Vääräläistä tästä lähikylästä, ja hän on luvannut kohdata minua tällä kohtaa metsässä ja vihkiä meidät yhteen.

JAQUES (syrjään). Sitä kohtausta haluaisin minä nähdä.

KAISA. No, jumalat meille iloa suokoot!

SIERA. Aamen! Se joka nyt olisi pelkuri luonnostaan, säpsähtäisi tämmöistä vaaran koetta; sillä täällä ei ole meillä muuta temppeliä kuin metsä, eikä muuta seurakuntaa kuin sarvikarja. Mutta vähät siitä! Rohkeutta vain! Sarvet ovat inhottavat, mutta ne ovat välttämättömät. Sanotaan: moni ei tunne tavarainsa perää; aivan oikein: monella on hyvät sarvet, eikä tunne niiden perää. Niin ne on vaimon myötäjäisiä, ne eivät ole omaa hankkimaa. — Sarvetko? — Niin kyllä! — Köyhänpökö kansan yksinomaan? — Ei, ei! Jaloimmilla valtaeläimillä on ne yhtä suuret kuin huonommillakin. Onko siis naimaton mies onnellinen? Ei; niinkuin linnoitettu kaupunki on parempi kuin kylä, niin on naimen miehen otsa kunniakkaampi kuin poikamiehen alastomat aivenat; ja niinkuin turva on parempi kuin turvattomuus, niin on sarvikin kallisarvoisempi kuin sarvettomuus. Tuossahan tulee pastori Olivarius.

(Pastori Olivarius Vääräläinen tulee.)

Tervetullut, pastori Olivarius Vääräläinen! Tahdotteko tehdä toimituksen tässä tämän puun alla, vai pitääkö meidän seurata teitä kappeliinne?

P. OLIVARIUS. Eikö ole täällä ketään, joka antaisi teille morsiamenne?

SIERA. Minä en tahdo häntä keneltäkään lahjaksi.

P. OLIVARIUS. Mutta jonkun pitää antaa hänet, muuten avioliitto ei ole laillinen.

JAQUES (tulee esiin). Toimeen, toimeen! Kyllä minä rupean antajaksi.

SIERA. Hyvää iltaa, hyvä herra "Mikä liette"! Mitä kuuluu? Tervetullut! Kiitos viimeisistä, kost'jumala! Hauska nähdä teitä. — Tässä on tekeillä pieni joutava asia. — Ei, olkaa hyvä, lakki päähän!

JAQUES. Aiotteko te, kirjonarri, mennä naimisiin?

SIERA. Niinkuin härällä on ikeensä ja hevoisella turpavyönsä ja haukalla tiukunsa, niin on ihmiselläkin halunsa; ja niinkuin kyyhkysen nokittelevat, niin tahtoo se aviosäätykin vähän persotella.

JAQUES. Ja tekö, noin sivistynyt mies, naisitte pensaan juurella niinkuin kerjäläinen? Menkää kirkkoon, hankkikaa hyvä pappi, joka voi sanoa teille, mitä avioliitto on; tuo mies liittää teidät vain yhteen niinkuin vuorilautoja liitetään toisiinsa: pian toinen teistä rupeaa kutistumaan ja käy kieroksi, niinkuin tuore puu, kieroksi.

SIERA (syrjään). Mutta minä vain olen sitä mieltä, että olisi parempi, jos tämä minut vihkisi, kuin joku muu; hän näyttää minusta siltä, kuin hän ei vihkisi oikein; ja jos en ole oikein vihitty, on minulla vastedes hyvä tekosyy jättää vaimoni.

JAQUES. Tule kanssani ja kuule neuvoani.

SIERA.

Tule, armas Kaisuseni:

Jos en sua vaimoks saa, niin otan tytökseni.

Hyvästi, pastori Olivarius!

Ei näin: "Oi, rakas Oliver!
Oi, uljas Oliver!
Sin' et mua jättää saa."

Vaan näin: Pois, korjaa luusi
Ja pidä suusi!
Sin' et mua naittaa saa.

(Jaques, Siera ja Kaisa menevät)

P. OLIVARIUS. Se ei tee mitään! Ei yksikään kaikista noista haaveellisista veitikoista voi minua houkutella pois ammatistani.

(Menee.)

Neljäs kohta.

Sama metsä. Mökin edusta.
(Rosalinda ja Celia tulevat.)

ROSALINDA. Älä puhu enää! Minä tahdon Itkeä.

CELIA. Itke sitte, mutta suvaitse kuitenkin muistaa, että kyöneleet eivät sovi miehelle.

ROSALINDA. Mutta eikö minulla ole syytä itkeä?

CELIA. Niin hyvä syy kuin kukaan suinkin voi toivoa. Siis itke!

ROSALINDA. Jo hänen tukkansa värikin on petollinen.

CELIA. Hiukan ruskeampi kuin Juudaksen; niin, hänen suutelonsakin ovat oikeita Juudaksen lapsia.

ROSALINDA. Mutta hänen tukallaan on sittenkin kaunis väri.

CELIA. Vallan erinomainen väri: kastanjan-ruskea on aina ollut sinun värisi.

ROSALINDA. Ja hänen suutelemisensa on niin pyhää kuin rippileivän koskettaminen.

CELIA. Hän on ostanut parin Dianan vanhoja huulia; talven nunnakunnan sisar ei suutele hengellisemmin; niissä on sitä oikeata siveyden jäätä.

ROSALINDA. Mutta miksi vannoi hän tulevansa tänä aamuna, eikä tule?

CELIA. Ei todellakaan siinä miehessä ole mitään totuutta.

ROSALINDA. Niinkö luulet?

CELIA. Niin; en tosin luule, että hän on mikään taskuvaras tai hevoshuujari; mutta mitä tulee hänen rakkautensa vilpittömyyteen, niin luulen, että se on yhtä ontto kuin kumoon käännetty pikari tai madon syömä pähkinä.

ROSALINDA. Eikö vilpitön rakkaudessa?

CELIA. Kyllä vain, kun hän on rakastunut; mutta luulen että hän ei ole.

ROSALINDA. Kuulithan hänen pyhästi vakuuttavan, että oli.

CELIA. Oli ei ole on: sitä paitsi rakastajan vala ei ole sen taatumpi kuin krouvarin sana: kumpikin ne oikeiksi vakuuttavat vääriä laskuja. Hän seuraa täällä metsässä isääsi, herttuata.

ROSALINDA. Tapasin herttuan eilen, ja hän pani minut vähän kovalle. Hän kysyi, mitä olin sukua; vastasin: yhtä hyvää kuin hän; silloin hän naurahti ja päästi minut menemään. Mut mitä puhumme isistä, kun täällä on semmoinen mies kuin Orlando?

CELIA. Oi, se on uljas mies! Kirjoittaa uljaita runoja, puhuu uljaita sanoja, vannoo uljaita valoja, ja rikkoo ne uljaasti, pitkin ja poikin ja syrjin rakastettunsa sydämmeen, niinkuin taitamaton turnaaja, joka iskee kannuksensa ratsunsa toiseen kylkeen ja taittaa peitsensä perin typerästi. Mutta kaikki on uljasta, kun nuoruus on satulassa ja tyhmyys ohjaksissa. — Kuka tuossa tulee?

(Corinnus tulee.)

CORINUS.

Mult' usein, herrasväki, utelitte
Paimenta tuota, tuota lemmen ruikkaa,
Jok' istui vierelläni nurmella
Ja kehui lemmityistään, ylvää, korskaa
Naispaimenta.

CELIA.

Niin, mitä hänestä?

CORINUS.

Jos mieli nähdä tosi näytelmää,
Miss' uskollisen lemmen kalvas haamu
Ja korskan ivan punahehku toimii,
Niin tulkaa mukaan, teidät sinne vien,
Jos nähdä mieli.

ROSALINDA.

Tule; mennään tästä:
Lemmekkäät elää lemmen näkemästä. —
Vie meidät sinne; jos on onni hyvä,
Näytelmäss' olen minäi esiintyvä.

(Menevät.)

Viides kohtaus.

Toinen kulma samaa metsää.
(Silvius ja Phebe tulevat.)

SILVIUS.

Mua älä ilku, rakas Phebe, älä!
Sano, ett'et lemmi, vaan sit' älä sano
Noin vihlovasti. Pyövelikään, jonka

On surman tuttu näkö paaduttanut,
Ei nöyrään niskaan iske pilluaan,
Anteeksi pyytämättä. Julmemp' olet
Kuin hän, jok' elää, kuolee verissä.

(Rosalinda, Celia ja Corinnus tulevat etäällä.)

PEBE.

En aio sinun pyövelisi olla;
Sua pakenen, ett'en sua loukkaisi.
Mun silmissäni asuu murha, sanot;
Sep' oivaa! Luultavaakin, että silmät, —
Nuo heikon heikot, hennot kappaleet,
jotk' itse päivän hiuteilt' ovens' sulkee, —
Sais murhaajan ja teurastajan nimen!
Nyt sydämmestäni sua karsastan:
Jos silmäni voi tappa, niin nyt kuole!
No, ole pyörtyvinäs, kaadu maahan!
Jos sit' et voi, hyi! häpee valehdella
Ja väittää silmiäni murhaajiksi
Miss' on se silmiäni lyömä haava?
Jos neula sua raapaisee, niin siitä
Jää toki naarmu; kaislaan jos sa nojaat,
Jää hetkeks siitä jälki kämmeneesi;
Mut silmänipä, jotka sinuun tulta
Nyt iskevät, ei sua vahingoita,
Eik' oisi silmiss' ikänänsä voimaa
Ketäkään vahingoittaa.

SILVIUS.

Rakas Phebe,

Jos koskaan — ja se "koskaan" tulee pian
Sa koet terveen posken lemmen voimaa,
Saat vielä tuta lemmen tuiman nuolen
Salaiset haavat.

PHEBE.

Siihen asti älä

Mua lähesty; ja kun se aika tulee,
Niin ilkkuillen mua kiusaa, älä säästä;
Sua siihen saakka minäkään en säästä.

ROSALINDA (astuen esiin).

Ja miksi? Mitä? Ken lie äitinne,
Kun tuota onnetonta voittoriemuin
Noin ilkutte? Jos teiltä kauneus puuttuu —
Eik' enempää sit' olekaan, kuin että
Voi hyvin kynttilättä mennä maata —
Pitääkö sen vuoks olla tyly, häijy?
Mik' aikeenne? Miks noin mua tarkkaatte?
Teiss' en näe enempää, kuin mitä luonnoll'
On aina kaupan. Totta totisesti!
Hän multakin kai aikoo silmät kääntää?
Ei, korska neitiseni, turha toivo!
Nuo mustat kulmat, tumma silkkitikukka,
Nuo kermaposket ja nuo hehkusilmät
Mua ei vois saada teitä palvomaan. —
Miks, hupsu paimen, häntä seuraatte,
Kuin märkä kaakko, vettä, tuulta täynnä?
Te tuhat kertaa sievemp' ootte mies
Kuin hän on nainen; teidänlaiset hupsut
Ne mailman täyttää epäluomilta.
Te häntä imarratte, eikä peili;
Teiss' itsensä hän näkee kauniimpana
Kuin mitä omat kasvot näyttävät. —
Mut, neiti, itseänne tutkikaa;
Polville maahan, paastoin kiittääkää
Jumalaa hyvän miehen rakkaudesta;
Sill' ystävänä kuiskaen teille korvaan:
Kun voitte, myykää; markkinoit' ei aina.
Rukoilkaa anteeks; ottakaa, kun pyytää;
Rumuus on rumin, kun se ivaa syytää.
No, paimen, ota hänet! — Hyvästi!

PHEBE.

Oi, armas poika, toru vuosi umpeen:
Sun toras hauskemmat tuon kosintaa.

ROSALINDA. Poika on rakastunut teidän rumuuteenne, ja tyttö rakastuu minun vihaani. Jos niin on laita, niin kyllä minä häntä höystäen karvailla sanoilla yhtä sukkelaan kuin hän sinulle vastaa otsan rypistyksillä. — Mitä te niin minuun katsotte?

PHEBE.
En sillä pahaa tarkoita.

ROSALINDA.
Ma pyydän, älkää rakastuko minuun:
En taatump' ole humalaisen valaa.
Pait sitä teist' en pidä. Asuntoni
Jos tietää tahdotte, se tässä lähell'
On öljymetsikössä. — Mennään, sisko! —
Hänt' älä päästä, paimen! — Tule, sisko! —
Hänelle taivu, tyttö! Ylpeys pois!
Jos koko mailma teidät nähdä voisi.
Noin soaistu kuin hän, ei kukaan oisi.
Pois karjalaumojemme luo.

(Rosalinda, Celia ja Corinnus menevät.)

PHEBE.
Käy sanas, runoilija, toteen tässä:
"Ens lempi syttyy ensi näkemässä."^[10]

SILVIUS.
Oi, rakas Phebe, —

PHEBE.
Mitä tahdot, Silvius?

SILVIUS.
Oi, rakas Phebe, mua surkutelkaa.

PHEBE.
Sun tähtes, hyvä Silvius, murehdin.

SILVIUS.
Jos missä murhe, siinä apukin.
Jos lemmentuskiani murehditte,
Minulle suokaa lempenne, niin haihtuu
Molemmat, murhe niinkuin tuskakin.

PHEBE.
Saat lempeni: sit' ihmistrakkaus vaatii.

SILVIUS.
Ma teidät tahdon.

PHEBE.
Se on ahnautta.
Ol' aika, jolloin sua vihasin,
Eik' aika nytkään, että sua lemmin.
Mut kun niin hyvin puhut lemmestä,
Niin seuraasi, jot' ennen vihasin,
Nyt siedän. Palvelusta sulta pyydän;
Mut sinulle en muuta palkkaa lupaa
Kuin ilon, että palvella mua saat.

SILVIUS.
Niin pyhä ja niin täys on lempeni,
Ja niin ma olen köyhä suosioista,
Ett' osani ma katson runsaaksi,
Jos tähkiä saan poimia sen jälkeen,
Jok' elon täyden korjaa. Suokaa joskus
Pikainen hymy, siitä minä elän.

PHEBE.
Tuon äskeisen sa nuorukaisen tunnet?

SILVIUS.
En likemmin, mut usein hänet tapaan.
Hän ostanut on laitumet ja mökin,

Joit' ennen Carlot-vanhus omisti.

PHEBE.

En häntä silti lemmi, vaikka kysyn.
Toraisa poika, — mutta puhuu hyvin; —
Viis sanoista! — mut sanat tekee hyvää,
Kun puhuja on kuulijalle mieleen.
Hän sievä poika on, — ei varsin sievä; —
Mut ylvä on; ja ylvyys sopii hälle:
Hänestä tulee hieno mies. Mut paras
Häness' on muoto; pikemmin, kuin kieli
Puraisee haavan, parantaa sen silmä.
Ei kookas juur', mut kookas ikäisekseen;
On sääret niin ja näin, mut sentään kauniit;
Suloinen puna oli huulilla,
Täydempi hiukan vain ja mehevämpi
Kuin poskilla: juur' sama erotus
Kuin neljän ruusun välill' on ja tumman.
On, Silvius, naisia, jotk', erikohdin
Jos häntä tarkkaisivat niinkuin minä,
Hänehen rakastuisivat; mut minä
En lemmi häntä, enkä vihaa häntä,
Vaikk' enemp' ois, kuin lempeen, syytä vihaan.
Mik' oikeus hällä mua soimata?
On silmät, hiukset mulla mustat, sanoi,
Ja, nyt sen muistan, mua ilkkuikin.
On kummaa, ett'en hälle vastannut.
Vaan toistaiseks jos jäi, ei sikseen jäänyt.
Purevan kirjeen hälle kirjoitan,
Ja sinä saat sen viedä; vietkö, Silvius?

SILVIUS.

Kernaasti, Phebe.

PHEBE.

Kirjoitan sen heti.

Pääss' on ja sydämmessä aine mulla:
Lyhyt ja pistävä se täytyy tulla.
No, tule, Silvius.

(Menevät.)

NELJÄS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Ardennien metsä.

(Rosalinda, Celia ja Jaques tulevat.)

JAQUES. Kuules, soma nuorukainen, saanko sinuun lähemmin tutustua?

ROSALINDA. Sanovat, että olette synkkämielinen herra.

JAQUES. Niin olenkin; se on enemmän mieleistäni kuin nauraminen.

ROSALINDA. Ne, jotka toisessa tai toisessa liioittelevat, ovat inhottavia räiviä ja joutuvat kaikenlaisen moitteen alaisiksi pahemmin kuin juomarit.

JAQUES. Mutta hyvä on olla juro ja puhumaton.

ROSALINDA. Siis on hyvä olla pölkkyy.

JAQUES. Minussa ei ole oppineen synkkämielisyyttä, joka on kilvoittelua; eikä soittotaitelijan, joka on haaveilua; eikä hovimiehen, joka on ylpeyttä; eikä soturin, joka on kunnianhimoa; eikä lakimiehen, joka on oveluutta; eikä naisen, joka on turhamaisuutta; eikä rakastajan, joka on kaikkia näitä yhteensä; vaan minun raskasmielisyyteni on minun omaani, monenmoisista aineksista valmisteltua, monenmoisista sekoituksista kiehitettyä, ja itse asiassa kokonaistutkistelemus matkoistani, joiden tuhkatihä jauheleminen sotkee minut sangen lystilliseen surunvoittoisuuteen.

ROSALINDA. Vai matkailija! Toden totta, teillä on suuri syy olla surunvoittoinen. Varon että olette myynyt omat maanne, katsellaksenne muiden maita. Ken on paljon nähnyt eikä mitään omista, sillä on silmät rikkaat ja kädet köyhät.

JAQUES. Mutta minä olen saanut kokemusta.

ROSALINDA. Ja kokemuksen tekee teidät surunvoittoiseksi. Ennemmin minä pitäisin narria,

joka tekee minut iloiseksi, kuin kokemusta, joka tekee minut surulliseksi. Ja sitten vielä matkustella mokoman takia!

(Orlando tulee.)

ORLANDO. Iloa, rauhaa, rakas Rosalinda!

JAQUES. Jääkää Jumalan haltuun, jos aiotte puhua runoa.

(Menee.)

ROSALINDA. Hyvästi, herra matkailija! Muistakaa vain sammaltaa ja käydä ulkomaan vaatteissa, halventaa kaikkia oman maan hyviä puolia, olla riidoin syntyperänne kanssa, ja morkata Jumalaa siitä, että on tehnyt teidät semmoiseksi kuin olette; muuten tuskin uskon, että olette gondolissa uinut.^[11] — No, Orlando, missä te olette ollut koko tämän ajan? Tekö rakastaja? — Jos vielä kerran teette minulle tällaiset kepposet, niin älkää enää koskaan tulko silmäini eteen.

ORLANDO. Rakas Rosalinda, enhän tule tuntiakaan myöhemmin kuin lupasin.

ROSALINDA. Rakastajako unohtaa lupauksensa kokonaisen tunnin! Joka jakaa minuutin tuhanteen osaan ja laiminlyö vain yhden tuhannesosan osankaan minuutista lemmenseikoissa, hänestä voi sanoa, että Cupido on häntä olalle taputellut, mutta sydän on eheä, siitä vastaan.

ORLANDO. Anteeksi, rakas Rosalinda!

ROSALINDA. Jos olette näin myöhästelevä, niin älkää enää tulko silmieni eteen; yhtä hyvin näkisin, että raakku minua kosisi.

ORLANDO. Raakku?

ROSALINDA. Niin, raakku; sillä vaikka se tulee hitaasti, niin se kantaa päänsä päällä kotansa, joka luullakseni on parempi leskeneläke, kuin minkä te voitte vaimollenne antaa. Sitä paitsi se tuo kohtalonsa mukanaan.

ORLANDO. Mikä se?

ROSALINDA. He, sarvet; joista mokomista te muuten saatte kiittää vaimojanne; mutta sillä on onnenosansa valmiiksi varustettuna, ja se torjuu sillä parjaukset vaimostaan.

ORLANDO. Siveys ei ole mikään sarvispeppä, ja minun Rosalindani on siveä.

ROSALINDA. Ja minä olen se teidän Rosalindanne.

ORLANDO. Hän suvaitsee sinua siksi kutsua; mutta hänellä on toinen Rosalinda, joka on paremmannäköinen kuin sinä.

ROSALINDA. Tulkaa, kosikaa minua, kosikaa minua; olen nyt pyhäpäivä tuulella ja voisin ehkä antaa lupauksen. — Mitä sanoisitte minulle nyt, jos minä olisin teidän oikea, oikea Rosalindanne?

ORLANDO. Suutelisin teitä, ennenkuin mitään sanoisin.

ROSALINDA. Ei, parempi olisi ensin puhua; ja kun joudutte neuvottomaksi aineen puutteesta, silloin sopisi suudella. Oikein hyvät puhujat, kun joutuvat hämille, rupeavat rykimään; ja kun rakastajilta puuttuu — josta Jumala varjelkoon! — puheenaihetta, niin on sopivin keino suudella.

ORLANDO. Entä jos suudelma kielletään?

ROSALINDA. Silloin on pakko sitä pyytää, ja näin syntyy uutta puheenainetta.

ORLANDO. Kukapa voisi hämille joutua oman rakastettunsa edessä?

ROSALINDA. Varmaan tekin, jos minä olisin rakastettunne; muuten voisin luulla, että siveyteni on vahvempi kuin älyni. Enkö minä ole teidän Rosalindanne?

ORLANDO. Minua huvittaa kutsua teitä siksi, koska mielelläni tahdon hänestä puhua.

ROSALINDA. Hyvä, hänen persoonassaan minä sanon: en huoli teistä.

ORLANDO. Silloin minä omassa persoonassani kuolen.

ROSALINDA. Älkää millään muotoa; tehkää se asiamiehen kautta. Tämä poloinen maailma on jo lähes kuusituhatta vuotta vanha, ja koko sillä ajalla ei ole vielä kukaan kuollut omassa persoonassaan, *videlicet* rakkaudesta. Troilukselta murskasi kreikkalainen nuija aivot; kuitenkin hän teki mitä voi, kuollakseen jo edeltäpäin, ja hän on yksi niitä rakkauden esikuvia. Leander, hän olisi elänyt monta herran vuotta, vaikka Hero olikin mennyt luostariin, jos ei olisi tullut kuuma juhannusyö, sillä poika-parka meni vain kylpemään Hellespontiin, sai suonenvedon ja hukkuu; ja senaikuiset tyhmit kronikoitsijat päättivät, että syynä oli — Hero Sestolainen. Mutta kaikki tämä on pelkkää valetta; ihmisiä on kuollut vähän päästä, ja madot ovat heidät syöneet, vaan ei rakkaudesta.

ORLANDO. Minä en soisi, että se oikea Rosalindani olisi samaa mieltä, sillä vannon, että hänen otsansa rypistyskin tappaisi minut.

ROSALINDA. Kautta tämän käden! Se ei tappaisi karpästäkään. Mutta kuulkaa, nyt tahdon olla teidän Rosalindanne suopeampi-tuulisena; pyytäkää mitä tahdotte, minä suostun.

ORLANDO. No, rakasta minua, Rosalinda.

ROSALINDA. Rakastan oikein: perjantaina ja lauantaina ja joka päivä.

ORLANDO. Tahdotko minut?

ROSALINDA. Tahdon, ja kaksikymmentä samanlaista lisäksi.

ORLANDO. Mitä sanot?

ROSALINDA. Ettekö te ole hyvä?

ORLANDO. Toivoakseni olen.

ROSALINDA. No niin, voiko ihminen saada liiaksi hyvää? — Kuule, sisko, sinä saat ruveta papiksi ja vihkiä meidät. — Antakaa minulle kätenne, Orlando. — No, mitä sanot, sisko?

ORLANDO. Olkaa hyvä, vihkikää meidät.

CELIA. En osaa sanoja.

ROSALINDA. Ala näin: "Minä kysyn sinulta, Orlando", —

CELIA. Hyvä, hyvä! — Minä kysyn sinulta, Orlando, tahdotkos ottaa tämän Rosalindan aviovaimoksesi?

ORLANDO. Tahdon.

ROSALINDA. Niin, mutta koska?

ORLANDO. He, heti nyt, niin pian kuin hän meidät on vihkinyt.

ROSALINDA. Siis pitää teidän sanoa: "minä otan sinut, Rosalinda, nyt aviovaimokseni".

ORLANDO. Minä otan sinut, Rosalinda, nyt aviovaimokseni.

ROSALINDA. Minun pitäisi kysyä lupakirjaanne, mutta yhtä hyvä, — minä otan sinut, Orlando, nyt aviomiehekseni. Näin ehtii tyttö ennen pappia, ja, todella, naisen ajatukset rientävät aina hänen tekojensa edelle.

ORLANDO. Niin on kaikkien ajatusten laita: niillä on siivet.

ROSALINDA. Mutta sanokaa, kuinka kauan aiotte hänet pitää, kun olette hänet saanut.

ORLANDO. Iankaiken ja päivän.

ROSALINDA. Sanokaa päivän, ja jättäkää pois iankaiken. Ei, ei, Orlando! Miehet ovat huhtikuuta, kun kosivat, mutta joulukuuta, kun ovat aviossa; tytöt ovat toukokuuta, kun ovat tyttöjä, mutta taivas muuttuu heti, kun tulevat vaimoiksi. Minä tulen sinua epäilemään enemmän kuin toukomettinen naarastaan, olen kirkuvampi kuin papukaija ennen sadetta, uutispersompi kuin apina ja halukkaampi kuin marakatti; itken tyhjää niinkuin Diana suihkukaivolla,^[12] ja teen sen silloin, kun sinä olet iloisella tuulella; ja nauran kuin hyeena aina, kun sinä olet nukkumapäällä.

ORLANDO. Mutta tekeekö minun Rosalindani noin?

ROSALINDA. Kautta henkeni! Hän tekee niinkuin minä teen.

ORLANDO. Oo, mutta hän on älykäs.

ROSALINDA. Ei hänellä muuten olisikaan älyä tehdä niin. Jota älykkäämpi, sitä oikullisempi. Lukitse ovet naisen älyltä, niin se menee ulos ikkunasta; sulje se, niin se menee avaimen reiästä; tuki se, niin se lentää savun kanssa takantorvesta.

ORLANDO. Mies, jolla olisi noin älymielinen vaimo, voisi sanoa: "Ymmärrys, hoi! Äly, älä jätä!"

ROSALINDA. Tuon huudahduksen voisitte säästää siksi, kuin tapaatte vaimonne menossa naapurinne makuukamariin.

ORLANDO. Ja mikä äly olisi kyllin älykäs moista puolustamaan?

ROSALINDA. Sanoisi esimerkiksi, että meni teitä sieltä etsimään. Te ette ikänä tapaa häntä sanattomana, jos ette tapaa häntä kielettömänä. Oo, se vaimo, joka ei voi ajaa vikojaan miehensä päähän, älköön koskaan itse imettäkö lastaan, sillä hän tekee siitä hölmön.

ORLANDO. Nyt, Rosalinda, jätän sinut kahdeksi tunniksi.

ROSALINDA. Ah, rakas kultaseni! Kahta tuntia en voi olla ilman sinua.

ORLANDO. Minun täytyy palvella herttuata päivällispöydässä; mutta kello kaksi tulen taas luoksesi.

ROSALINDA. Niin, niin, mene, mene! — Tiesinhän ennakoita mitä tekisitte; ystäväni mua varoittivat, ja itsekin ajattelin samaa, — tuo lipoinen kielenne lumosi minut, — olen vain yksi hylätty lisää, ja sitten — tule, kuolema! Kello kaksi, niinkö?

ORLANDO. Niin, rakas Rosalinda.

ROSALINDA. Kautta kunniani, ja toden perästä, ja niin totta kuin Jumala minua auttakoon, ja kaikkien sievien valojen kautta, jotka eivät ole vaarallisia: jos rikotte rahdunkaan lupauksestanne tai tulette minuuttiakaan myöhemmin, niin pidän teitä täydellisimpänä valapattona, petollisimpana rakastajana ja häntä, jota Rosalindaksi sanotte, vähimmin ansainneena, mitä voisi uskottomien suuresta joukkiosta etsimälläkään löytää. Siis, varokaa tuomiotani ja pitäkää sananne.

ORLANDO. Yhtä pyhästi, kun jos todellakin olisit Rosalindani. Hyvästi vain!

ROSALINDA. Hyvä, aika on se vanha tuomari, joka tutkii kaikki mokomat rikoksenteikijät; ja aika sen siis näyttäköön. Hyvästi!

(Orlando menee.)

CELIA. Sinä olet lemmenloruillasi kohdastaan halventanut meidän sukupuolta. Sinulta pitää

riisua takki ja housut pään kautta pois, jotta maailma saa nähdä, mitä lintu on tehnyt omaan pesäänsä.

ROSALINDA. Oi, serkku, serkku, serkku, pikku sievä serkkuseni! Jos tietäisit, kuinka monta syltä syvään minä olen lempeen vajonnut! Sitä syvyyttä ei voi mitata; minun rakkauteni pohja on tutkimaton niinkuin Portugalin lahden.

CELIA. Tai pikemmin pohjaton: jota enemmän siihen rakkautta ajat, sitä enemmän sitä juoksee pois.

ROSALINDA. Ei, tuo häijy Venuksen äpära, joka on haaveista tehty, houreista siinnyt ja hullutuksista syntynyt, tuo sokea poikaveitikka, joka kääntää kaikkien ihmisten silmät, siksi että hänellä itsellään niitä ei ole, hän arvioitkoon, kuinka syvään olen lempeen vajonnut. — Tiedäppäs, Aliena, en enää voi olla Orlandoä näkemättä. Menen varjoa etsimään ja huokailemaan siksi, kunnes hän tulee.

CELIA. Ja minä menen nukkumaan.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Toinen kulma samaa metsää.

(Jaques ja herttuan hovilaisia tulee metsästyspuvussa.)

JAQUES. Kuka se hirven kaatoi?

1 HOVILAINEN. Minä, hyvä herra.

JAQUES. Esittäkäämme hänet herttualle roomalaisena valloittajana; ja hyvin sopivaa olisi panna hirven sarvet hänen päähänsä voittoseppelleen sijaan. — Ettekö osaa, metsästäjä, mitään tilaisuuteen sopivaa laulua?

2 HOVILAINEN. Osaan kyllä.

JAQUES. Laulakaa sitten; sillä ei väliä, kuinka se sointuu, kunhan vain syntyy tarpeeksi melua.

Laulu.

1 ääni. Mik' osa hirvenhiihtäjälle?

2 ääni. Jää talja sekä sarvet hälle.

1 ääni. Hänet kotiin laulakaa.

Äl' äimisty, jos sarvet saat:

Ne vanhastaan on arvokkaat.

Kaikki. Äl' äimisty, jos sarvet saat:

Ne vanhastaan on arvokkaat.

1 ääni. Niiss' isoisäs kulki.

2 ääni. Ja isäsin julki.

Kaikki. Se sarvi, se sarvi, se hauska sarvi,

Suott' ei sitä kannan miesten parvi.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Toinen kulma samaa metsää.

(Rosalinda ja Celia tulevat.)

ROSALINDA. Mitä sanot nyt? Eikö kello jo ole yli kahden? Ja ketään Orlandoä ei näy!

CELIA. Takaan että hän sulasta lemmestä ja aivojen hämmennyksestä on ottanut jousensa ja nuolensa ja mennyt pois — nukkumaan. — Kas, kuka tuossa tulee?

(Silvius tulee.)

SILVIUS.

Teit' etsin, kaunis nuorukainen.

(Antaa hänelle kirjeen.)

Tään käski hyvä Phebe antaa teille.

En tunne sisällystä, mutta arvaan

Suun väännteistä ja otsan rypyistä,

Joit' ilmaisi hän tuota kirjoittaissaan,

Ett' on se pureva. Mut anteeks suokaa,

Min' olen syytön sanantuojan vain.

ROSALINDA.

Jo tästä kirjeest' itse malttamuskin

Vois raivoon yltyä ja riitaa haastaa.

Ken tämän sietää, sietää kaikki. Sanoo,

Ett' olen ruma, kaltoin kasvatettu,

Ja ylpeä, ja ettei mua lemmi,

Vaikk' oisi miehet yhtä harvinaiset

Kuin Phoenix. Lempo vie! Ei Pheben lempi
Se jänis ole, jota minä ajan.
Miks kirjoittaa näin mulle? — Kuules, paimen,
Tään kirjeen olet itse pannut kokoon.

SILVIUS.

En, vannon sen, en tunne sisällystä;
Sen Phebe kirjoitti.

ROSALINDA.

Sin' olet narri,
Ja lempi sun on vienyt suunniltas.
Näin hänen kätensä: se on kuin nahkaa.
Juur' hiekkakiven karvainen; ma luulin,
Ett' oli hällä hansikkaat, mut käsi
Se oli, oikein kyökkikarhun käsi.
Mut yhtäkaikki! Sanon, ettei hän
Tät' ole keksinyt; se jonkun miehen
On keksintöä sekä käsialaa.

SILVIUS.

Se ihan varmaan hänen on.

ROSALINDA.

Tuo pöyhkeä ja julma kieliasu
Omans' on miekkaajalle; hän mua uhkaa
Kuin Turkki kristittyä. Naisen aivoist'
Ei lähtisi noin kolhomaisen raakaa,
Moist' Aithiopin kieltä, jonk' on sisus
Mustempi kuorta. — Mielitkö sa kuulla?

SILVIUS.

Jos tahdotte; en kirjett' ole kuullut,
Mut Pheben julmuudesta liikaakin.

ROSALINDA.

Mua ilkkuu hän. Näin kirjoittaa se julmus:
"Jumal' ihmishahmossa,
Tytön mielen hurmoit aivan"; —
Voiko nainen noin herjata?

SILVIUS.

Sanotteko tuota herjaukseksi?

ROSALINDA.

"Miks toit lainahaamussa
Naisen poveen lemmenvaivan?"
Oletko milloinkaan kuullut moista ivaa? —
"Mies on minuun katseen luonut,
Mut ei moista tuskaa tuonut."
Niinkuin minä olisin mikään peto!
"Jos sun kirkkaan silmäs iva
Moisen lemmen nostattaa,
Mit' ei katsees maireksiva
Silloin minuss' aikaan saa?
Lemmen nosti soima syvä;
Mit' ei tekis sana hyvä?
Hän, jonk' annan tämän viedä,
Hän ei lemmestäni tiedä.
Vastaa hälle käden lomaan,
Otatko sa vastahan
Minkä sulle tarjoan:
Itseni ja mitä omaan.
Mut jos hän sulta kiellon tuo,
Niin hauta mulle levon suo."

SILVIUS. Tuotako sanotte soimaukseksi?

CELIA. Ah, paimen-parka!

ROSALINDA. Säälitkö sinä häntä? Ei, häntä ei kannata sääliä. — Voitko sinä tuommoista naista rakastaa? Mitä? Pitää sinua vain koneenaan, jolla soittelee vääriä säveliä! Sietämätöntä! — Mene takaisin hänen luokseen, — sillä huomaan, että rakkaus on sinusta tehnyt aljo-hanhen — ja sano hänelle, että jos hän rakastaa minua, niin minä vaadin häntä rakastamaan sinua; jos hän ei siihen suostu, niin minä en aio hänestä vähääkään välittää, paitsi jos sinä rukoilet hänen puolestaan. — Jos vilpittömästi rakastat, niin mene tiehesi, — ja sanaakaan ei enää, sillä tässä tulee muita

ihmisiä.

(Silvius menee.)

(Oliver tulee.)

OLIVER.

Huomenta, kauniit lapset! Sanokaa,
Miss' onkaan täällä metsässä se mökki,
Jot' yltä ympäröitsi öljypuut.

CELIA.

Päin länttä tästä, lähilaaksoss' aivan;
Halavakuja pitkin puron vartta,
Jok' oikealle jää, vie teidät sinne.
Mut talo itseään nyt vartioi,
Kotona siellä ei tällä haavaa ketään.

OLIVER.

Jos kieli silmän opas on, niin pitäis
Sen neuvosta mun teidät tuntea.
Niin, puku, ikä: "poika vaaleahko,
Naismainen näkö, käytös niinkuin oisi
Täyskasvuinen hän sisar; tyttö lyhyt
Ja tummempi kuin veli." Tehän olette
Sen mökin omistajat, jota etsin?

CELIA.

Ei korskaa lie, jos vastaan, ett' ollaan.

OLIVER.

Orlando teitä tervehtii, ja sille,
Jota kutsuu Rosalindaksi, hän tämän
Verisen nenäliinan lähettää.
Tekö se?

ROSALINDA.

Minä. Mitä tietää tää?

OLIVER.

Mun häpeääni vain, kun kuulla saatte.
Mik' olen mies, ja kuinka, miksi, missä
Tää liina tuli veriin.

CELIA.

Kertokaa!

OLIVER.

Kun nuor' Orlando teistä eros äsken,
Lupasi kahden tunnin kuluessa
Palata. Metsää astui, märehkien
Makean-katkerata lempeään.
Mutta mitä tapahtui? Hän katsoi syrjään;
Kas, mikä näky! Vanhan tammen alla,
Jonk' oksat ikä oli sammaloinut
Ja lakkalatvan vanhuus kuivannut,
Mies ryysyinen ja aivan karvoittunut
Selällään nukkui; kaulan ympärille
Viherä kultakäärme kiertäytyi,
Ja pää jo uhitellen lähenteli
Makaajan avosuuta; mutta äkisti,
Orlandon nähdessään, se päästi irti
Ja hiipi luikerrellen pensaikkoon.
Sen varjossapa naaras-leijona,
Utaret kuiviks imettyinä, makas.
Pää maassa, vaaniskellen niinkuin kissa,
Siks että liikahtaisi nukkuja:
Tuon pedon kuninkaallinen on luonne,
Näet, jättää rauhaan, miss' ei eloa.
Nyt miestä Orlando lähestyi ja näki,
Ett' oli veli se, niin, vanhin veli.

CELIA.

Oo, puhunut hän tuost' on veljestään,
Kuvatun häntä luonnottomimmaksi
Maan päällä elävistä.

OLIVER.

Syystäkin;
Hän oli luonnoton, sen hyvin tiedän.

ROSALINDA.

Mut Orlando? Hän veljen jättikö
Saaliiksi nälittyneen jalopeuran?

OLIVER.

Pois kääntyi kahdesti ja jättää aikoi;
Mut laupeus, ylevämpi kosta,
Ja luonto, väkevämpi kiusausta,
Hänt' ajoi ahdistamaan leijonaa,
Jok' urhon eteen heti kaatui. Meluun
Heräsin onnettomast' unestani.

CELIA.

Te veljensäkö?

ROSALINDA.

Pelastiko teidät?

CELIA.

Te hänen henkensäkö vainooja?

OLIVER.

Se olin, vaan en ole; häpeän
Sanoa mikä olin, nyt kun tuntuu
Niin suloiselta, muuttunut kun olen.

ROSALINDA.

Mut verinen tuo liina?

OLIVER.

Heti, heti.
Kun kahden puolen sulokyyneissä
On koko ajan uineet kertomukset,
Etenkin miten tähän korpeen jouduin,
Hän minut saattoi jalon herttuan luo,
Jok' antoi mulle vaatetta ja ruokaa
Ja uskoi minut veljen hellyyteen.
Tää heti vei mun luolaansa; ja siellä
Kun riisuutui, niin, nähkääs, jalopeura
Käsivarrest' oli purrut vähän lihaa,
Jost' yhä vuosi verta. Nyt hän pyörtyi
Ja huusi pyörtyessään Rosalindaa.
Ma häntä virvoitin ja sidoin haavan;
Ja hetken päästä, tointunut kun oli,
Hän laittoi tänne mun, vaikk' olen outo,
Asiaa kertomaan, jott' anteeks saisi
Sanansa rikon, ja tään liinan tuomaan,
Verellään tahrattuna, paimenelle,
Jot' ilonpäin hän Rosalindaks sanoi.

(Rosalinda pyörtyy.)

CELIA.

Voi, Ganymedes! Rakas Ganymedes!

OLIVER.

Niin, moni pyörtyy verta nähdessään.

CELIA.

Tää pahempaa on. — Serkku! — Ganymedes!

OLIVER.

Kah, hän jo virkoo!

ROSALINDA.

Kotona jos oisin!

CELIA.

Me viemme sinut sinne. — Olkaa hyvä
Ja häntä käsivarrest' auttakaa.

OLIVER.

Rohkeutta, nuorukainen! — Oletteko te mies?

Teillä ei ole miehen mieltä.

ROSALINDA. Ei ole, sen myönnän. Ah, herraseni, joku voisi luulla, että tämä on taito-teeskelyä. Olkaa hyvä, kertokaa veljellenne, kuinka taiten minä teeskelen. Ho hei!

OLIVER. Tuo ei ollut teeskelyä; kalpeutenne on liian hyvä todistus siitä, että mielenliikutuksenne oli täyttä totta.

ROSALINDA. Teeskelyä, uskokaa pois!

OLIVER. No, hyvä, rohkaiskaa siis mielenne ja teeskelkää olevanne mies.

ROSALINDA. Niin teenkin; mutta, toden totta, oikeastaan minun pitäisi olla nainen.

CELIA. Tule pois! Sinä kalpenet kalpenemistasi. Tule, mennään kotiin. — Hyvä herra, tulkaa mukaan.

OLIVER.

Sen teen; näet, veljeni on saapa tiedon,

Kuink' anteeks hänelle antaa Rosalinda.

ROSALINDA. Tahdon keksiä jotakin. Mutta, olkaa hyvä, kehukaa hänelle minun teeskelytaitoani. — Tulkaa!

(Menevät.)

VIIDES NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Ardennien metsä.

(Siera ja Kaisa tulevat.)

SIERA. Ei hätää, Kaisu, kyllä vielä on aikaa; malta vain mielesi, hyvä Kaisuseni.

KAISA. Kyllä maar pappi oli tarpeeksi hyvä, sanokoon tuo vanha herra mitä sanoo.

SIERA. Se hirveä pastori Olivarius, se pahanpäiväinen Vääräläinen! Mutta, Kaisu, täällä on eräs nuorukainen täällä metsässä, joka vaatii sinua omakseen.

KAISA. Tiedän kyllä, kuka se on; hänellä ei ole mitään tekemistä minun kanssani. Mut tuossa se tuleeekin se mies.

(William tulee.)

SIERA. Voisin päivän syömättä katsella mokomaa tolvanaa. Meidän, joilla on hyvä äly, meidän on, totta totisesti, paljosta vastattava; meidän täytyy ilkastella, siitä emme pääse.

WILLIAM. Hyvää iltaa, Kaisa.

KAISA. Iltaa, iltaa, William.

WILLIAM. Hyvää iltaa teillekin, herra.

SIERA. Hyvää iltaa, ystävä. Lakki päähän! Lakki päähän! Kas niin, lakki päähän! Kuinka vanha olette, ystävä?

WILLIAM. Viidenkolmatta, hyvä herra.

SIERA. Vakaa ikä. Williamko nimenne?

WILLIAM. William, hyvä herra.

SIERA. Kaunis nimi. Ja täällä metsässäkö syntynyt?

WILLIAM. Täällä, herra, Jumalan kiitos.

SIERA. "Jumalan kiitos" — hyvä vastaus. Oletko rikas?

WILLIAM. No niin, hyvä herra, niin ja näin.

SIERA. "Niin ja näin" on hyvä, oikein hyvä, oikein verrattoman hyvä, eikä kuitenkaan: onhan vain niin ja näin. Oletko älykäs?

WILLIAM. No, onhan sitä älyä sievänlaisesti.

SIERA. No, sen sanot oikein. Muistan nyt erään sananlaskun: "tyhmä luulee olevansa viisas, mutta viisas tietää olevansa tyhmä". Pakanallinen filosohvi, kun sai halun syödä viinirypäleen, avasi huulensa samassa kuin pisti sen suuhunsa, sillä osoittaen, että viinirypäleet on luotu syötäväiksi ja huulet avattaviksi. Rakastatko tuota tyttöä?

WILLIAM. Rakastan, hyvä herra.

SIERA. Anna tänne kätesi. Oletko oppinut?

WILLIAM. En, hyvä herra.

SIERA. Siis ota minulta oppia. Jolla on, sillä on; sillä retorikassa on lausemuoto, joka sanoo, että kun kaadat juotavaa kupista lasiin, niin toinen tyhjentyy ja toinen täyttyy; sillä kaikki meidän kirjailijat ovat yhtä mieltä siinä, että *ipse* on hän; mutta sinä et ole *ipse*, sillä minä olen hän.

WILLIAM. Mikä hän, hyvä herra?

SIERA. Se hän, hyvä herra, joka nai tämän tytön. Siis, sinä tolvana, herkeä — joka on arkikielellä samaa kuin: lakkaa — seurustelusta — joka moukkain kielellä on: yhteydestä — tämän neitsyen — tai tavallisella kielellä: tytön — kanssa; tai kaikki yhteen laskettuna: herkeä seurustelusta tämän neitsyen kanssa, muuten sinä, tolvana, olet mennyttä kalua, tai, paremmin ymmärtääksesi, kuolet; nimittäin, minä tapan sinut, toimitan sinut pois maailmasta, muutan elämäsi kuolemaksi, vapautesi orjuudeksi; kauppaan sinulle myrkyä tai selkäsäunaa tai puukkoa; nujerran sinut politiikalla; tapan sinut sadalla viidelläkymmenellä tavalla; siis vapise ja mene!

KAISA. Tee se, hyvä William.

WILLIAM. Jumala teidän älyänne varjelkoon, herra!

(Menet.)
(Corinnus tulee.)

CORINUS. Herra ja neiti hakevat teitä. Tulkaa joutuin, joutuin!

SIERA. Juokse, Kaisu, juokse, Kaisu! — Minä tulen perässä, minä tulen perässä.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Toinen kulma samaa metsää.
(Orlando ja Oliver tulevat.)

ORLANDO. Onko mahdollista että näin lyhytaikaisesta tuttavuudesta voi syntyä. mieltymys? Tuskin näitte hänet, niin jo rakastitte häntä; tuskin rakastitte, niin jo kositte; tuskin olitte kosinut, niin jo saitte lupauksen. Ja aiotteko pysyä päätöksessänne?

OLIVER. Älköön teitä arveluttako tämä kiireisyys eikä hänen köyhyytensä, eikä lyhyt tuttavuus, eikä pikainen kosiminen, eikä hänen pikainen suostumuksensa, vaan sanokaa minun kanssani, että minä rakastan Alienaa; sanokaa hänen kanssaan, että hän rakastaa minua; olkaa molempain kanssa yksimieliset siitä, että meidän täytyy saada toisemme. Siitä on teille vain hyötyä, sillä isäni talon ja kaikki vanhan sir Rolandin tulot luovutan teille, itse täällä elääkseni ja kuollakseni paimenena.

ORLANDO. Suostumukseni saatte. Pitäkää huomenna häänne; kutsun niihin herttuan ja koko hänen iloisen seurueensa. Menkää ja valmistelkaa Alienaa, sillä, nähkääs, tuossa tulee minun Rosalindani.

(Rosalinda tulee.)

ROSALINDA. Jumalan rauha, veliseni!

OLIVER. Samaa, kaunis siskoseni!

ROSALINDA. Oi, rakas Orlando, kovin on haikeata nähdä, että sydämmesi on siteissä.

ORLANDO. Ei, vain käsivarteni.

ROSALINDA. Minä kun luulin, että sydämmesi oli saanut haavan jalopeuran kynsistä.

ORLANDO. Haavan se on saanut, mutta naisen silmistä.

ROSALINDA. Onko veljenne teille kertonut, kuinka olin pyörtyvinäni, kun hän näytti minulle teidän nenäliinaanne?

ORLANDO. On, vieläpä suurempiakin ihmeitä.

ROSALINDA. Oh, kyllä tiedän, mitä tarkoitatte. — Niin, se on totta: se kävi yhtä sukkelaan kuin kahden jäärän tappelu ja Caesarin thrasonilainen kerska: "tulini, näin ja voitin"; sillä veljenne ja sisareni heti kun kohtasivat toisensa, näkivät; heti kun näkivät, rakastuivat; heti kun rakastuivat, huokailivat; heti kun huokailivat, kysyivät toinen toiseltaan syytä; heti kun saivat syyn tietää, etsivät apukeinoja; ja näin askelittain rakensivat itselleen portaat avioliittoon, joita nyt äkkipikaa nousevat, jott'eivät sitä ennen joutuisi äkkipikaiseen tekoon. He ovat oikein lemменraivossa ja pyrkivät yhteen; heitä ei voisi kurikoillakaan erottaa.

ORLANDO. He menevät huomenna naimisiin; ja minä aion pyytää herttuaa häihin. Mutta, voi, kuinka haikeata on katsella onnellisuutta toisen silmillä! Sitä lähempänä minä huomenna olen alakuloisuuden huippua, jota onnellisemmaksi katson veljeäni, kun on saanut mitä on toivonut.

ROSALINDA. Mutta mitä? Enkö minä huomenna kelpaisi teille Rosalindan asemesta?

ORLANDO. En voi kauemmin elää turhista luuloista.

ROSALINDA. En minäkään siis kauemmin tahdo teitä vaivata turhilla puheilla. Tietäkää siis — sillä puhun nyt vakaassa tarkoituksessa — että tiedän teidät ylimykseksi, jossa on paljon hyvää. En sano tätä siksi, että luulisitte suuria minun tiedoistani, kun sanon että tiedän teidät sellaiseksi; enkä tavoittele sen suurempaa arvoa, kuin että sillä voisini, vaikka vähäisenkään, saada teitä uskomaan, että tarkoitan teidän parastanne enkä omaa kiitostani. Uskokaa, jos tahdotte, että minä voin saada aikaan kummia. Olen kolmivuotiaasta seurustellut velhomiehen kanssa, jolla oli syväiset tiedot ammatissaan, silti olematta kadotuksen oma. Jos Rosalindaa rakastatte niin

sydämenne pohjasta, kuin käytöksenne julki huutaa, niin saatte naida hänet samalla kuin veljenne nai Alienan. Tiedän, missä tukalassa tilassa hän on; eikä minulle ole mahdotonta, jos se ei teille ole vastenmielistä, loihtia hänet silmienne eteen ilmielävänä ihmisenä ja mitään vaarallisia keinoja käyttämättä.

ORLANDO. Onko se vakaata täyttä totta?

ROSALINDA. On, kautta henkeni, joka on rakas minulle, vaikka sanonkin, että olen taikuri. Siis puukekaa parasta päällenne ja kutsukaa ystävänne, sillä, jos haluatte, saatte pitää huomenna häitä Rosalindan kanssa, jos haluatte. Kas, tuossa tyttö, joka rakastaa minua, ja poika, joka rakastaa häntä.

(Silvius ja Phebe tulevat.)

PHEBE.

Tylysti teitte, nuori mies, kuin muille
Näytitte kirjeen, jonka teille laitoin.

ROSALINDA.

En sitä sure: onkin aikeeni
Tylyyttä teille osoittaa ja vihaa.
Tuoss' uskollinen paimen teitä seuraa;
Hänt' armahtakaa, häneen katse luokaa,
Hän teitä jumaloitsee.

PHEBE.

Rakas paimen,
Hänelle sano, mit' on rakkaus.

SILVIUS.

Se sulaa kyynelt' on ja huokausta,
Kuin minun rakkauteni Phebeen.

PHEBE.

Ja minun Ganymedeeseen.

ORLANDO.

Ja minun Rosalindaan.

ROSALINDA.

Ja minun kehenkään ei naiseen.

SILVIUS.

Se sulaa hellyytt' on ja hartautta,
Kuin minun rakkauteni Phebeen.

PHEBE.

Ja minun Ganymedeeseen.

ORLANDO.

Ja minun Rosalindaan.

ROSALINDA.

Ja minun kehenkään ei naiseen.

SILVIUS.

Se sulaa, sulaa haaveilua on
Ja sulaa hehkaa, sulaa toivomusta,
Ja sulaa palvelua, alttiutta,
Nöyryyttä, maltitonta malttamusta,
Puhtautta, hartautt', ihka alttiutta,
Kuin minun rakkauteni Phebeen.

PHEBE.

Ja minun Ganymedeeseen.

ORLANDO.

Ja minun Rosalindaan.

ROSALINDA.

Ja minun kehenkään ei naiseen.

PHEBE (Rosalindalle).

Jos niin on, miksi rakkauttani piikkaat?

SILVIUS (Phebelles).

Jos niin on, miksi rakkauttani pilkkaat?

ORLANDO.

Jos niin on, miksi rakkauttani pilkkaat?

ROSALINDA.

Kenelle tuo: "miks rakkauttani pilkkaat?"

ORLANDO.

Hän tääll' ei ole eikä sitä kuule.

ROSALINDA. Mutta, hyvät ihmiset, ei enempää tätä lajia: se on niinkuin sudet ulvoisivat kuuta. — (Silviukselle.) Teitä autan, jos vain voin. — (Phebelles.) Teitä rakastaisin, jos vain vois. — Huomenna yhdytään kaikki. — (Phebelles.) Teidät nain, jos koskaan tytön nain, ja huomenna pidämme häät. — (Orlandolle.) Teidät tyydytän, jos koskaan olen ketään tyydyttänyt, ja huomenna saatte pitää häänne. — (Silviukselle.) Teidän mielenne hyvitan, jos se, mitä haluatte, voi mieltänne hyvittää, ja huomenna saatte pitää häänne. — (Orlandolle.) Niin totta kuin Rosalindaa rakastatte, niin saapukaa. — (Silviukselle.) Niin totta kuin Phebeä rakastatte, niin saapukaa; — ja niin totta kuin minä en ketäkään naista rakasta, niin totta saavun minäkin. — Hyvästi vain! Olen antanut teille määräykset.

SILVIUS. Minä en jää tulematta, jos vain elän.

PHEBE. Enkä minä.

ORLANDO. Enkä minä.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Toinen kohta samaa metsää.

(Siera Ja Kaisa tulevat.)

SIERA. Huomenna on se ilon päivä, Kaisu; huomenna pidämme häät.

KAISA. Sitä halaan koko sydämmestäni; ja toivon, että se ei ole mikään häpeällinen halu halata naimisiin niinkuin kaikki muutkin ihmiset. Tuossa tulee kaksi karkoitettun herttuan hovipoikaa.

(Kaksi hovipoikaa tulee.)

1 HOVIPOIKA. Hauska tavata, hyvä herra.

SIERA. Niin maarin, hauska tavata. Tulkaa, istukaa; istukaa ja pankaa lauluksi.

2 HOVIPOIKA. Niinkuin tahdotte; istukaa te tähän keskellemme.

1 HOVIPOIKA. Annammeko tulla suoraa päätä, rykimättä, sylkemättä ja valittamatta käheyttä, joka on huonon äänen tavallinen esipuhe?

2 HOVIPOIKA. Tietysti, tietysti; ja molemmat samaa ääntä, niinkuin kaksi mustalais-akkaa samassa hevosessa.

Laulu.

Ja sulhaispoika se tyttöineen,
Hih, hei vaan, hei, tilu, tilu, tilu, lei,
Ruisvainion kulkivat siimekseen.
Kevät-aika nyt on, niin, kihla-aika nyt on,
Kun metsät soi, soi soiseli soi,
Kevät lemmen aika on, oi!

Ja nurmelle tähkien heilintään,
Hih, hei vaan, hei, tilu, tilu, tilu, lei,
Ne nuoret laskivat lepäämään.
Kevät-aika nyt on, niin, kihla-aika nyt on,
Kun metsät soi, soi soiseli soi,
Kevät lemmen aika on, oi!

Siell' laulavat tyttö ja sulhainen,
Hih, hei vaan, hei, tilu, tilu, tilu, lei,
"Elämämme on niinkuin kukkainen".
Kevät-aika nyt on, niin, kihla-aika nyt on,
Kun metsät soi, soi soiseli soi,
Kevät lemmen aika on, oi!

Nykyhetki se hetki on herttaisin,
Hih, hei vaan, hei, tilu, tilu, tilu, lei,
Kevät kukkima-aika on lemmenkin.
Kevät-aika nyt on, niin, kihla-aika nyt on,
Kun metsät soi, soi soiseli soi,
Kevät lemmen aika on, oi!

SIERA. Toden totta, nuoret herrat, vaikk'ei laulussa ollut sanottavaa sisällystä, niin oli sävel kuitenkin sangen epäsointuisa.

1 HOVIPOIKA. Erehdytte, hyvä herra; pysyimme nuotissa ja pidimme välit.

SIERA. Niin kyllä; mutta, totisesti, minä en pidä väliä kuunnella mokomia typeriä lauluja. Jumalan haltuun, ja Jumala parantakoon äänenne! — Tule, Kaisu!

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Toinen kulma samaa metsää.

(Herttua Amiens, Jaques, Orlando, Oliver ja Celia tulevat.)

HERTTUA.

Orlando, uskotko sä, että voi
Tuo poika tehdä kaikki mitä lupaa?

ORLANDO.

Välistä uskon, välistä en usko,
Kuin epäilijä toivoo epäillessään.

(Rosalinda, Silvius ja Phebe tulevat.)

ROSALINDA.

Vain hetki, niin on kaikki valmista. —
(Herttualle.)

Jos Rosalindan tänne tuon, niin hänet
Lupaatte antaa Orlandolle?

HERTTUA.

Lupaan,
Ja myötäjaisiks vaikka valtakunnat.

ROSALINDA (Orlandolle).

Te hänet otatte, jos saapuu?

ORLANDO.

Otan,
Vaikk' oisin valtakuntain valtias.

ROSALINDA (Phebelle).

Te minut otatte, jos suostun?

PHEBE.

Otan,
Vaikk' ensi hetkessä jo kuolisin.

ROSALINDA.

Mut mua jos ette suostu ottamaan,
Niin otatteko tämän paimenen?

PHEBE.

Niin on jo sovittu.

ROSALINDA (Silviukselle).

Phebenkö otatte, jos hän niin tahtoo?

SILVIUS.

Sen teen, vaikk' olisi se surmakseni.

ROSALINDA.

Tään kaiken minä lupaan järjestää.
Sananne nyt vain kaikki pitääkää.
Te, herttua, annatte siis tyttärenne; —
Ja te, Orlando, hänet otatte; —
Te, Phebe, mulle käynte puolisoksi,
Tai, jos en kelpaa, tuolle paimenelle; —
Te, Silvius, hänet naida lupaatte,
Jos mun hän hylkää; — ja nyt täältä lähden
Nää kaikki epäilykset ratkomaan.

(Rosalinda ja Celia menevät.)

HERTTUA.

Tuon paimenpojan kasvoiss' elävästi
Näen oman tyttäreni piirteitä.

ORLANDO.

Niin, ensi hetkestä kun hänet näin,
Ma tyttärenne veljeks häntä luulin.
Mut täällä metsäss' on hän kasvanut
Ja moness' arveluttavassa tieteess'
On oppia hän saanut sedältään,
Jot' osaavaksi kehuu taikuriksi
Ja joka täällä metsän piiloss' asuu.

JAQUES. On varmaankin tulossa toinen vedenpaisumus, ja nämä parikunnat tässä ovat menossa arkkiiin. Mutta tuossapa tulee oikein eriskummainen eläinpari, jota kaikilla kielillä sanotaan narreiksi.

(Siera ja Kaisa tulevat.)

SIERA. Terveiset ja tervehdykset teille kaikille!

JAQUES. Hyvä herttua, sanokaa hänet tervetulleeksi. Se on se kirjava sielu, jonka niin usein olen tavannut täällä metsässä. Hän vannoo olleensa hovimies.

SIERA. Jos kukaan sitä epäilee, niin pankoon minut koetukselle. Olen tanssinut minuettia; olen imarrellut naisia; olen ollut ovela ystäväilleni ja siloinen vihamiehilleni; olen vienyt kolme räätäliä häviöön; olen ollut neljässä riita-asiassa osallisena ja yhdessä jo joutua tappeluunkin.

JAQUES. Ja mitenkä se sovittiin?

SIERA. He, tulimme yhteen ja huomasimme, että riita-asiamme oli seitsemännen asteen asia.

JAQUES. Mitä? Seitsemännen asteen? — Hyvä herttua, mieleisenne mies, niinhän?

HERTTUA. Sangen paljon hänestä pidän.

SIERA. Kost'jumala, herra hyvä! Pyytäisin samaa teiltä. Minäkin tunkeudun tänne muiden maalaisparien joukkoon tekemään valan oikean ja väärän, aina miten aviosääty velvoittaa ja liha ja veri helpoittaa. — Köyhä tyttö, herraseni, rumannäköinen kapine, vaan minun omani: pahainen päähänpisto, herraseni, ottaa mikä ei muille kelpaa. Vahva siveys, herraseni, asuu niinkuin saituri huonossa hökkelissä, samoin kuin helmi rumassa simpukassa.

HERTTUA. Hän on, totta vieköön, oikein sukkela ja kekseliäs.

SIERA. Aina sen mukaan, miten narrin varat riittää näin ihanassa taudin puuskauksessa.

JAQUES. Mutta se seitsemäs aste! Miten se riita-asianne oli seitsemännen asteen asia?

SIERA. Se oli seitsemästi torjuttu valhe. — Selkä suoraksi, Kaisu! — Näin, nähkääs. Minä en pitänyt muutaman hoviherran parran kuosista; hän laittoi minulle sanan että, jos minä olin sanonut että hänen partansa ei ollut hyvin leikattu, hän oli siinä asiassa toista mieltä; tätä sanotaan "kohteliaaksi kumoamiseksi". Kun minä nyt lähetin takaisin sanan, ettei se ollut hyvin leikattu, niin hän lähetti taas sanan, että hän leikkautti partansa oman mielensä mukaan; sitä sanotaan "siivoksi huomautukseksi". Jos minä taas laitoin sanan, ettei se ollut hyvin leikattu, niin vastasi hän, että minulla ei ollut arvostelukykyä; sitä sanotaan "törkeäksi vastaukseksi". Jos vieläkin sanoin ettei se ollut hyvin leikattu, vastasi hän, ett'en puhunut totta; sitä sanotaan "miehuulliseksi ojennukseksi". Jos taaskin sanoin ettei se ollut hyvin leikattu, ja hän vastasi että valehtelen, niin se on "uhitteleva vastaväite"; ja sitten tulee "ehdollinen valhe" ja sitten "suora valhe".

JAQUES. Ja kuinka usein sanoitte, että hänen partansa ei ollut hyvin leikattu?

SIERA. En tohtinut mennä kauemmaksi kuin ehdolliseen valheeseen, eikä hankään tohtinut minua syyttää suorasta valheesta; ja sitte mittelimme miekkojamme ja läksimme tiehemme.

JAQUES. Voitteko nyt uudestaan järjestyksessä nimitellä nuo valheen asteet?

SIERA. Kyllä, herra, me taistelemme prantätyn mukaan, kirjan mukaan, niinkuin niitä on kirjoja hyviä tapojakin varten. Luettelen teille asteet. Ensimmäinen: kohtelias kumoaminen; toinen: siivo huomautus; kolmas: törkeä vastaus; neljäs: miehuullinen ojennus; viides: uhitteleva vastaväite; kuudes: ehdollinen valhe; seitsemäs: suora valhe. Kaikista näistä voitte selviytyä, paitse suorasta valheesta, ja siitäkin voi teitä auttaa pieni *jos*. Olen nähnyt, että seitsemän valamiestä ei voinut sovittaa pientä riitaa, mutta kun riitapuolet tulivat yhteen, niin toinen niistä keksi tuon sanan *jos*; esimerkiksi: "jos te sanoitte niin, niin sanoin minä niin"; ja he paiskasivat kättä ja tulivat veljiksi. Se jos se on se oikea rauhanrakentaja; harvinainen voima siinä *jos*-sanassa.

JAQUES. Eikö tämä ole harvinainen mies, hyvä herttua? Ymmärtää niin hyvin kaikkia asioita, ja on kuitenkin vain narri.

HERTTUA. Hän käyttää narriuttaan kuvahevosena,^[13] jonka piilosta ampuu nuoliaan.

(Hymen, Rosalinda naisen puvussa, ja Celia tulevat.)
(Hiljaista soittoa.)

HYMEN.

On taivahassa riemu,
Kun maassa vihan liemu

Rakkaudeks muuttuu.
Täss' sulle Hymen kantaa
Ja taivas lapses antaa.
Siis nyt vain puuttuu,
Ett' yhdät kädet liittohon,
Kun sydämmet jo yhtä on.

ROSALINDA (herttualle).
Ma teidän olen, teille antaun.
(Orlandolle.)
Ma teidän olen, teille antaun.

HERTTUA.
Olet tyttäreni, jos ei petä näkö.

ORLANDO.
Olet Rosalinda, jos ei petä näkö.

PHEBE.
Jos totta näkö tää,
Hyvästi, lempi, jää!

ROSALINDA (herttualle).
En toista isää halua kuin teidät.
(Orlandolle.)
En toista miestä halua kuin teidät.
(Phebelle.)
En koskaan toista naista nai kuin teidät.

HYMEN.

Seis! Kaikki kummat nää
Nyt Hymen selvittää
Ja hyvään loppuun vie.
Kahdeksan käsikkäin
Käy lemmen liittoon näin,
Jos tosi totta lie.
(Orlandolle ja Rosalindalle.)
Teit' ei erota nyt mikään.
(Oliverille ja Celialle.)
Yksi ootte te niin ikään.
(Phebelle.)
Paimeneen te suostukaatte,
Muuten naisen naida saatte.
(Sieralle ja Kaisalle.)
Tekin yhteen liittykää
Niinkuin talveen ruma sää. —
Häävirsia nyt viritelkää;
Sill' aikaa pulmaa selvitelkää,
Niin että nämä kummat sääntyy
Ja kaikki tolalleen taas kääntyy.

Laulu.

Häät Junolle on kunniaa,
Siis vihkisääty viihtyköön!
Maan piirit Hymen kansoittaa,
Suur' Hymen kauan eläköön!
Ylintä ylistystä saa
Suur' Hymen, maat kun kansoittaa.

HERTTUA.
Oi, Celia, sylini ma avaan sulle!
Tytärtä halvempi et ole mulle.

PHEBE (Silviukselle).
Sin' olet minun: sana velvoittaa;
Mua hellyytesi liittoon pakottaa.

(Jaques de Bois tulee.)

JAQUES de BOIS.
Sanoa minun suokaa pari sanaa.
Ma Roland-vanhuksen oon toinen poika
Ja sanan tähän jaloon seuraan tuon.
Kun Fredrik-herttua kuuli, että tänne

Läks arvomiestä monta joka päivä,
Niin sotajoukon keräsi, joll' aikoi,
Hän itse johtajana, vangiks ottaa
Nyt veljensä ja tappaa miekalla.
Mut tämän metsämaan kun laitaan tuli,
Tapasi hänet vanha, hurskas mies,
Jok' otti hänet erikseen ja käänsi
Pois hankkeistaan ja koko maailmasta.
Saa karkoitettu veli kruunun jälleen,
Ja muutkin karkoitettut omat maansa
Takaisin saavat. Hengelläni vastaan,
Ett' on se totta.

HERTTUA.

Terve, nuorukainen!
Häälahjan kauniin veljillesi tuot:
Takaisin toinen maansa saa, ja toinen
Maan mahtavan ja laajan herttuakunnan.
Mut täällä metsäss' ensin päättäkäämme
Mit' alettu ja hankittu on täällä.
Tää hauska parvi sitten, joka monet
Tukalat yöt ja päivät kanssain eli,
Osansa uudest' onnestani saa,
Jokainen ansion ja arvon mukaan.
Siks unhoon jääköön tämä loisto uus
Ja vallass' olkoon maalaishupaisuus. —
Nyt soitto soimaan! Käymään karkelot!
Ja tanssiin kaikki, sulhot, morsiot!

JAQUES.

Suvaitkaa, herra: — jos ma oikein kuulin,
On herttua hengen mieheks ruvennut
Ja hovin prameuden heittänyt.

JAQUES de BOIS.

Niin on.

JAQUES.

Niin aion tehdä minäkin:
Näist' äsken-kääntyneistä paljonkin
On meillä kuultavaa ja opittavaa. —
(Herttualle.)
Suon teille uuden arvonne: sen hyvin
Hyveenne kannattaa ja kärsintänne; —
(Orlandolle.)
Ja teille armaan, ani ansaitun; —
(Oliverille.)
Ja teille armaan, maat ja mahtiseurat; —
(Silviukselle.)
Ja teille vaivoin saadun vihkivuoteen; —
(Sieralle.)
Ja teille toranne; häämatkaa varten
Teill' eväit' on vain kahdeks kuukaudeksi. —
Pitäkää hauskaa: mulla parempaa
On tehtävää kuin muita tanssittaa.

HERTTUA.

Jää, Jaques, jää tänne.

JAQUES.

Jos mitä tahdotte, mun löydätten:
Ma jättämäanne luolaan pakenen.
Huvinpitoon en.

(Menee.)

HERTTUA.

Niin juhlamenomme nyt alkakaamme,
Ett' tosi-ilon ikivieraaks saamme.

(Tanssi.)

EPILOGI.

ROSALINDA. Ei ole tavallista nähdä sankaritarta epiloogina, mutta se ei ole sen sopimattomampaa kuin nähdä sankaria proloogina. Niinkuin hyvä viini ei kaippaa kehaisua, niin hyvä näytelmäkään ei kaippaa epiloogia; mutta hyvää viiniä auttaa hyvä kehaisu, ja hyvät näytelmät paranevat hyvästä epiloogista. Mutta missä asemassa olen sitten minä, kun en ole hyvä epiloogi, enkä voi teille hyvää kappalettakaan suositella? Minä en ole kerjäläisen pukimessa, siis ei sovi minulle kerjääminen; ainoa neuvo on ruveta loihtimaan, ja alotan naisista. Manaan teitä, hyvät naiset, niin totta kuin miehiä rakastatte, että miellytte tähän kujeiluun sen verran kuin haluatte; ja teitä manaan, hyvät miehet, niin totta kuin naisia rakastatte — ja typerä naurunne osoittaa, ett'ei kukaan teistä heitä vihaa — että yhdessä naisten kanssa kujeilu teitä miellyttäisi. Jos minä olisin nainen,^[14] niin suutelisin teitä kaikkia, joilla on parta, mikä minua miellyttää, kasvot, joita suvaitsen, ja henki, joka ei tympäise; ja varmaankin nyt kaikki, joilla on hyvä parta tai hyvät kasvot tai suloinen henki, kun tässä teen kumarrukseni, suopeaan tarjoukseeni sanovat jäähyväiset.

(Menevät.)

SELITYKSIÄ:

- [1] *Ardennien metsä*, Ranskan Flandriassa Charlemontin ja Rocroy'n rajamailla. Sh:n kuvauksesta luulisi sen olevan kuuman vyöhykkeen maassa, jossa on jalopeuroja ja palmupuita.
- [2] *Robin Hood*, balladeissa ylistetty rosvo ja salametsästäjä, joka iloisten kumppaniensa kanssa elosteli Englannin metsissä.
- [3] *Kuin häijy, myrkyllinen rupikonna*. Kansantarinan mukaan oli rupikonnan päässä kivi, joka hienonnettuna ja lämpimään viiniin sekoitettuna voi ruumiista poistaa myrkyjä.
- [4] *Herneenpalko*. Avonaisia herneenpalkoja käyttivät naiset hiusten koristuksena. Ylhäisillä ne oli kullasta ja herneet helmiä.
- [5] *Kaikkia Egyptin esikoisia* s.o. kaikkia korkeasukuisia; tarkoittaa luultavasti herttuaa.
- [6] *Ihmetellä seitsemän päivää yhdeksästä*. Viittaa englantilaiseen sananlaskuun: ei ihme kestä yhdeksää päivää kauemmin.
- [7] *Pythagoraan ajoista asti, jolloin olin irlantilainen rotta*. Viittaa Pythagoraan sielunvaellusoppiin. Irlannissa käytettiin riimillisiä loitsulukuja rottien hävittämiseksi.
- [8] *Gargantua* oli jättiläinen, joka yhdellä siemauksella nielaisi kuusi pyhiinvaeltajaa, jotka osuivat hänen lautaselleen.
- [9] *Tapettikuvat*. Vanhoihin kuviin oli tapana kuvattavien suun viereen asettaa kaikenmoisia mielilauseita.
- [10] *Ens lempi sytty ensi näkemässä*. Marlowen runoelmasta Hero ja Leander, jota siihen aikaan paljo luettiin ja ihailtiin.
- [11] *Muuten tuskin uskon, että olette gondolissa uinut*, s.o. ollut Venetiassa, joka oli silloisten rikkaiden ja joutilaiden englantilaisten mielipaikka.
- [12] *Diana suihkukaivolla*. Dianan kuva, jonka silmistä, rinnoista y.m. suihkui vettä, oli siihen aikaan suihkukaivojen koristeena.
- [13] *Kuvahevonen*. Elävä tai palttinasta t.m.s. tehty hevonen, jonka takaa linnustaja väijyi metsälintuja.
- [14] *Jos minä olisin nainen*. Tulee muistaa, että Sh:n aikana nuoret pojat näyttelivät naisten osia.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MITEN HALUATTE ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.